Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...инай 1921 оной ...рин 21-нэ гарана | № 106 (14828) | 1978 оной майн 6, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй, шахардуу байдалай һуларалгые удаа дараалан гүнзэгырүүлхэ, хубилашагүй болгохо хэрэгтэй...

Л. И. БРЕЖНЕВ.

ДЭЭДЭ ТУШААЛТА АЙЛШАНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Л. И. БРЕЖНЕВ ФРГ-дэ

...НН. (ТАСС-ай тусхай ... КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев ФРГ-гэй Президент В. Шеелиин, ФРГ-гэй Федеральна канцлер Г. Шмидт түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. А. Тихонов, гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, гражданай авиацийн министр Б. П. Бугаев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша Л. М. Замятин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо А. Г. Ковалев гэгшэд ерэлсээ.

Кельн-Боннэй аэродром дээрэ СССР-эй ба ФРГ-гэй гүрэнэй тугууд далбана. Эдэнэй ниидэжэ ерэһэн самолёдые ФРГ-гэй гүрэнэй хилэһээ истребительнүүдэй хүндэлэлэй эскорт үдэшэбэ.

Самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ Леонид Ильич Брежневые Вальтер Шеель, Гельмут Шмидт, СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. М. Фалин угтаа.

ФРГ-гэй Федеральна канцлерай орлогшо ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер, Федеральна канцлерай албан зургаандахи гүрэнэй министр Г.-Ю. Вишневский, статс-секретарь, Федеральна Президентын албан захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ П. Франк, статс-секретарь, Федеральна канцлерай албан захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ М. Щюлер, ФРГ-гэй правительствын дэргэдэхи хэблэлэй ба мэдээсэлэй албан зургаанай хүтэлбэрилэгшэ К. Беллинг, Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын статс-секретарь Г. Ван Велль, Бонн хотын обер-бургомистр Г. Штегер, ФРГ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Г.-Г. Вик гэгшэд уулзалгада хабаадаа.

ФРГ-гэй Президент ба Федеральна канцлер хүндэтэ совет айлшаниие, үдэшэжэ ерэлсэһэн тушаалтадые халуунаар амаршалба.

Советскэ Союзай ба ФРГ-гэй гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө. Л. И. Брежневэй ерэһэнэй хүндэлэлдэ зорюулагдан, нацинуудай салют үгтөө. Л. И. Брежнев, В. Шеель хүндэлэлэй харуулай жагсаалай урдуур ябаба.

Л. И. Брежнев уттахаяа ерэһэн СССР-эй посольствын, ФРГ-дэ байдаг бусад совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй, журналистнуудай хажууда ошожо, тэдэнтэй халуунаар амаршалалсаа. Үхибүүд Леонид Ильичтэ сэсэгүүдые барюулба.

Уттамжын баярай ёһолол дүүрээд, Л. И. Брежнев, В. Шеель тусхай машинада һууба. Тэрэнь мотоциклистнүүдээр үдэшэгдэн, ФРГ-дэ байха үедөө совет айлшадай байрлаха тусхай ордон — Боннһоо холо бэшэ оршодог Гимних гэжэ ордон тээшэ шэглэн дабшаа.

Нүхэр Л. И. Брежнев майн 4-дэ ФРГ ерэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аэродром дээрэ болоһон уулзалгын үедэ.

Фототелеграфаар абтаба.

...НН. (ТАСС-ай тусхай. ... КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ Герман Федеративна Республикын Президент В. Шеелиин майн 4-нэй үдэшэ обед өгхэбэ.

Федеральна канцлер Г. Шмидт, федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер, федеральна правительствын бусад гэшүүд, бундестагай депутадууд, политическэ партинуудай элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, хэдэ хэдэн газар нютагуудай премьер-министрнүүд, Бонной обер-бургомистр, профсоюзай элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, «ФРГ-СССР» гэдэг бүлгэмэй түлөөлэгшэд Аугустусбург гэжэ хэрэм соо эмхидхэгдэһэн обед дээрэ байлсаа.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. А. Тихонов, СССР-эй министрнүүд Н. С. Патоличев, Б. П. Бугаев болон Л. И. Брежневтэй хамта ябаһан бусад тусхай тушаалтад тэрээндэ хабаадалсаба.

В. Шеель сугларагшадта хандан, үгэ хэлэһэн байна.

Немец үндэһэ яһатанай бүлэнүүдые һөөргэнь нинлүүлхэ асуудалаар ямар хараа бодолтой байһанаа В. Шеель саашадаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Германиин Федеративна Республика, Советскэ Союз политическэ болон экономическа ондо ондоо байгуулалтатай юм гэжэ, тэрэ үргэлжэлүүлбэ. Энээн тухай дуугай байжа шадахагүйбди, дуутай байхые хүсэнэшэгүйбди. Гэбэшье манай гүрэнүүдэй хүнүүдэй нэгэ нэгэеэ бүри һайнаар мэдэхэ, манай хөёр ороной общество, экономико ба политика тухай эдэнэй өөһэдөө һанал бодолтой болжо шадаха байһаниинь шухала бшуу.

Дайнда, дайнай һүүлэй үедэ политическэ түхэл шарайнь тодорхойлогдоһон манай үетэн, г-н. Түрүүлэгшэ, бидэнэй хэхэ уялгатай байһан юумые һүүлэй жэлнүүдтэ хээ: ехэ гасалан зоболонто урда сагай түбэг бэрхэшээлнүүдые усадхан зайсуулхые ороддоһон байнабди. Хэрбээ манай ороныудай эрхэтэдэй этигэл найдал харюулхые хүсэбэл, бидэ энээгээр тогтоохо ёһогүйбди. Залуу хүнүүд илангаяа тэсэжэ ядажа байдаг гээшэ. Бидэнэй үндэһэ һуурниень табиһанай һүүлээр Европоо зүүн ба баруун ороныудай хоорондохи харилсаа холбооной үргахыень эдэлэн хүсэнэ. Уг зорилгонуудай тодо ойлгосотой: хэм хэмжээниинь урдынхида орхоо ондоо байха ёһотой. Эдэнь манай өөһэдын ороныудай хилэнээ холо саагуур гараһан харюусалгада үндэһэлхэ ёһотой.

Г-н Түрүүлэгшэ. Лев Толстойн түрэһөөр 150 жэлэй ойс энэ жэлдэ тэмдэглэхэбди. Манай арадуудта тэрэнэй зохёолнуудай айхабтар ехэ туһа хүргэһэнһөө үлүү ехээр сэдьхэл болол баяжуулһан эрхим гэршэ жэшээ олохогүй байнаб. Тэрэ олон үеын немецүүдэй зүрхэ сэдьхэлые гүнзэгырөөр хүдэлгэһэн, бүхэли үе сагай хүнүүдэй социальна ухаан бодол болон һэшхэлые хубилгаһан байгаа. Манай гарһаа харюусалга дамжуулан абагшадшье эб найрамдалай, социальна үнэн зүб байдалай ба хүнүүдэй хоорондохи аха дүү ёһоной холбоо барисаа тогтоохын түлөө оролдодог байһан энэ агуулехэ тэмсэлшые мүн лэ хүндэлхэл. Ород болон немец поэдуудэй, уран зохёолшодой агуулехэ үзэл сурталнуудаар манай арадуудай хүмүүжүүлэгдэжэ байдагынь бидэнэртэ этигэл түрүүлнэ.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын элүүр энхын түлөө, Германиин Федеративна Республикын ба Совет Социалис Республикануудай Союзай хоорондохи харилсаае гүнзэгырүүлэн бэхижүүлхын түлөө, Европоо болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө хундага үргэхые дурадханаб.

***

Л. И. Брежнев харюугай үгэ хэлэбэ.

В. ШЕЕЛИИН хэлэһэн үгэ

...н Түрүүлэгшэ, г-н Генеральна секретарь, хүндэтэй болон господинууд.

...Түрүүлэгшэ, Германиин Федеративна Республикада Таниие ба Тантай ...ябаһан хүнүүдые үнэн ...өөө амаршалхыемни ...эгыт.

...ндо Танине түрүүшынбэшэ амаршалха зол ...ай байһандаа баяртайб ...р энэмнай Совет Со... Республикануудай ...ай гүрэнэй толгойлогалбанай хэрэгээр маорондоо түрүүшынхээ ...н ушар болоно. Энээ...үүхэтэ удха шанартай ...хэрэг гэжэ тоолоноб, ...тэхдэ, манай түүхын ...л һайхан ба уйдхартай ...ар удэрнүүдтэшье танай ...ехэ оронтой манай ха...аан хододоо шидхэхы ...ай байдаг һэн.

...ропо болон бүхы дэлдэрэ эб найрамдал бэ...улхэ, харилсаа холбоо...һайжаруулха ба үргэдхараа бодолтой байһа...манай хөёр гүрэн 1970 Москвада договорто ...табиһадаа баталаа һэн. ...энэ хараа бодолоо ба...алан дабшанабди. Мос...ско договор манай оро...ай хоорондохи харил...й үндэһэ һуури болоо. ...д бундестагта ородог ...тическэ бүхы партинууд ...ние дэмжэдэг. Тэрэниие ...но болон бүхы дэлхэй ...э арадуудай аша үрэ...өөр, амгалан тайбанаар ...о оршон һууха талаар ...үүлэгдэһэн манай поли...ы гол зүйл гэжэ Эсэгэ ...оймни хүн зоной диилэн...ихинь тоолодог байна.

...өөр жэл хахадай үрда ...манай Москвада, Узбе...ханда ошоод ябахадаа, ...ретскэ Союзай хүндэмүү...халуунаар уттадаг бай...ь бэе дээрээ мэдэрээ

...лхэйн хөёрдохи дай...манай арадуудта то...дуулһан бүхы гай тод...н һүүлээр энэ уулзал...удха шанарые тиихэдэ ...хэлээ хүдэлгэн ойлгоо Олон зуугаад жэл соо ...й арадуудай нэгэ нэ...ээ талархалтай байлга ...ыт үлэнхэй гэжэ тэрэ ...ладаа ойлгоһон байгааб.

...ерман-ородой харилсаа...олон зуун жэлэй түүхэ...сасуулбал, Кремль соо ...н хөөрэлдөөнүүдһээмни ...шо үнгэрһэн тэдэ хөёр ...д жэл хадаа тон багаа...саг болоно. Тиигэбэшье ...е соо сошордолто бү...ийн-политическэ удха ...ртай асуудалнуудые, ...ые хэлэбэл:

...– асари ехэ, хэлбэришэ...өөр ургажа байһан усад...ты хэлгын аюулай бү...үн түрэлтэндэ ушаржа; ...– баян ба үгытэй ороныу...хоорондохи гүнзэгы ил...й эб найрамдалай хэрэг...ууд тохёолдуулжа;

...– мүнөөнэй технологиин ...тагүй муу хойшолон...й ажабайдалда аюул ...лерай албан захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ М. Щюлер, ФРГ-гэй правительствын дэргэдэхи хэблэлэй ба мэдээсэлэй албан зургаанай хүтэлбэрилэгшэ К. Беллинг, Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын статс-секретарь Г. Ван Велль, Бонн хотын обер-бургомистр Г. Штегер, ФРГ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Г.-Г. Вик гэгшэд уулзалгада хабаадаа.

ФРГ-гэй Федеральна канцлерай орлогшо ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер, Федеральна канцлерай албан зургаандахи гүрэнэй министр Г.-Ю. Вишневский, статс-секретарь, Федеральна Президентын албан захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ П. Франк, статс-секретарь, Федеральна канцлерай албан захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ М. Щюлер, ФРГ-гэй правительствын дэргэдэхи хэблэлэй ба мэдээсэлэй албан зургаанай хүтэлбэрилэгшэ К. Беллинг, Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын статс-секретарь Г. Ван Велль, Бонн хотын обер-бургомистр Г. Штегер, ФРГ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Г.-Г. Вик гэгшэд уулзалгада хабаадаа.

ФРГ-гэй Президент ба Федеральна канцлер хүндэтэ совет айлшаниие, үдэшэжэ ерэлсэһэн тушаалтадые халуунаар амаршалба.

Советскэ Союзай ба ФРГ-гэй гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө. Л. И. Брежневэй ерэһэнэй хүндэлэлдэ зорюулагдан, нацинуудай салют үгтөө. Л. И. Брежнев, В. Шеель хүндэлэлэй харуулай жагсаалай урдуур ябаба.

Л. И. Брежнев уттахаяа ерэһэн СССР-эй посольствын, ФРГ-дэ байдаг бусад совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй, журналистнуудай хажууда ошожо, тэдэнтэй халуунаар амаршалалсаа. Үхибүүд Леонид Ильичтэ сэсэгүүдые барюулба.

Уттамжын баярай ёһолол дүүрээд, Л. И. Брежнев, В. Шеель тусхай машинада һууба. Тэрэнь мотоциклистнүүдээр үдэшэгдэн, ФРГ-дэ байха үедөө совет айлшадай байрлаха тусхай ордон — Боннһоо холо бэшэ оршодог Гимних гэжэ ордон тээшэ шэглэн дабшаа.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ господин Федеральна Президент!

Хүндэтэ господин Федеральна Канцлер!

Хатад болон господинууд!

Нүхэдүүд!

Германиин Федеративна Республикада ерэхые урһанайнь түлөө, бидэниие эндэ баяртайгаар угтаһанай түлөө, г-н Президент, Танай хэлэһэн халуун үгэнүүдэй түлөө эндэхи ээдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэхые хүсэнэб.

Танай ороной түрэнэй, политическэ ажал ябуулагшадтай, парламентаринартай, худалдаа наймаашадтай дахинаа уулзахада аятай байна. Манай ороныудай хоорондыш харилсаае үгээ ойлголсолгын ба хүршэ ёһоной харилсаан болгохоор эрид хубилалта хэхэ хүнгэн бэшэ хүдэлмэри найман жэлэй урда тээ өөһэдтөө даажа абаһан хүнүүдтэй уулзахада илангаяа аятай байба.

Г-н Шеелиин эндэ һануулан дурдаһан Московско договор хүнэхөөрөө ехэ ябуулга болоһон байна. Энэ договор Советскэ Союз ба ФРГ-е, мүн Европын бусад арадуудые мүнөөнэй амгалан байдал сахиха, ерээдүйн амгалан байдал туйлаха этигэлээр баян болгоо.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ хөёр талымнай харилсаанай үрэ дүнгүүд нилээд ехэ, эли бодо харагдамаар байгаа. Энэмнай хүгжэнги политическэ харилсаан дотор, үргэн ехэ, улам ехэ хүсэтэй болжо байһан экономическа холбоон дотор, мүн хүнүүдэй хоорондын ургажа байгаа харилсаан дотор бэелэн харагдана.

Иигэжэ хэлэхэдээ, гараа һугсараад һууха, бүтээһэн юумээрээ хүхин дашуурха саг ерээ гэхые хүсэнэгүйб. Хуушан сагһаа үлэһэн, шиидхэгдээгүй асуудалнууд манда олон байгаа. Хожомынь «хүйтэн дайнай» политикаар дэбэргэгдэһэн, һүжэрөөгдэһэн аад, зол болоходоо гол түлэб үнгэрһэн сагай домог болон хойшоо гараһан байха юм.

Гэхэ зуура, һанаата болохо юумэн олон бии. Мүнөөшье шиидхэгдээгүй асуудалнууд гарана. Ондоо янзын байжа магад, тиигэбэшье гараад лэ ерэнэ. Тэрээн бүхэндэ таарамаар хэрэгсэл хэлсээнүүдтэ орохоор бэлэн статья байнагүй. Тиигэбэшье саг үргэлжэ саашадаа дабшаха хэрэгтэй байна. Урда тээнь тохёолдоһон юумэн тухай һанал бодол. саашадаа болохо юумэнэй түлөө харюусалга тиимэ юумэ хэхыемнай уялгална. Урда тээнь бидэнэй хэһэн, үшөө болохо уулзалганууд тушаа иимэл хараа бодолтой байнаб. Манай партнернууд тиимэл хараа бодолтой байха гэжэ багсаанаб.

Хүн хамаг юумэндэ шахуу дададаг гээд хэлсэдэг. Дайнай үедэ — аюулда, һайн сагта — энхэ түбшэн байдалда, үбдөөгүй байхадаа — элүүр энхэдэшье дададаг. Европоо 30 гаран жэлэй турша соо амгалан тайбан байдал мандажа байнхай. Урдань хэзээшье иимэ байдал үзэгдөөгүй юм. Хүнүүд амгалан байдалда — байхал ёһоороо байһан юумэн шэнгеэр, шахардуу байдалай һуларалгада — олон туршалга дабажа ерээгүй юумэн шэнгеэр дадажа эхилээ.

Иигэжэ үдэр бүриин хэрэгтэ амгалан байдалай нэбтэрэн ороһониинь — хүсэ шадалаа гамнагүй тэмсэжэ, шахардуу байдал һуларуулха ябадал туйлаһан бүхы хүнүүдтэ эрхим шагнал болоно. Гэхэтэй хамта мүн һэргылүүлһэн һануулга болсоно. Һанаа амар байжа, үйлэ хэрэгүүдые зүндэнь табибал, тон аюултай байха һэн. Амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй, шахардуу байдалай һуларалгые удаа дараалан гүнзэгырүүлхэ, хубилашагүй болгохо хэрэгтэй гэжэ би хэлэһэн байхаб, түгэс этигэлтэйгээр дахинаа дабтан хэлэнэб. Энэ асуудалаар хажуу талаһаань харан адаглагшад, бусадта найдагшад байха ёһогүй. Энэ асуудал бүгэдэндэ адляар хамаадана.

Бүхы гүрэнүүдэй политикын гол шэглэл, хараа бодол болоод, хүршэһөө айха түбэгшөөхэе болёод, харин хоорондоо үнэн сэхээр хандалсадаг, хэн хэнэйнгээ аюулгүй байдалда хохидол ушаруулангүй, гараһан асуудалнууд тушаа правительствануудай хандасые тодорхойлхоор ойлголсодог болоод байхадань, эб найрамдал үнэхөөрөө бата бэхи болохо. Айха түбэгшөөхэ гээшэ муу хани, ажаг һэжэг түрэхэ гээшэ эб найрамдалда туһа хүргэхэгүй ябадал болоно.

ФРГ-гэй, мүн баруун тээхи бусад ороныудай олон миллион хүнүүд, тэрэ тоодо гүрэнэй ба политическэ элитэ мэдээжэ олон ажал ябуулагшад Советскэ Союзтай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад ороныудтай бата бэхи эб найрамдалтай, һайн харилсаа холбоотой байхые үнэн зүрхэнһөө хүсэдэг гээд бидэ, һайн мэдэнэбди.

Гэхэ зуура, юрэнхыдөө баруун ороныудта, мүн танайшье орон дотор шахардуу байдалай һуларалгада дурагүй хүнүүд бии гээд мүн лэ мэдэнэбди. Советскэ Союзда, бусад социалис ороныудта харшаар хандадаг, айдаг ябадал эдэ гүрэнүүдэй политикада хододоо байлсаха, хэрбээ энээнһээ уламжалан шэнэ дайнай аюулай һүжэрхэ байбашье һаань, хододоо байлсаха ёһотой гэжэ тэдэ хүнүүдэй зариман тоолоно. Бусад зариман хараата харша һанал бодолнуудые Советскэ Союзда тоходог хүнүүдэй үгэнүүдтэ этигээд, тээлмэрдэн түлгэдэгшье байжа магад.

Хуушанай хараа бодолнуудые баримталха гээшэ эгээн муухай намаг руу ороһонтой адли байна. Этигэл алдуулдаг хаалта — эгээн түбэгтэй хаалта болоно. Тэрэниие зайсуулбал, хүн түрэлтэн урдань хэзээшье байгаагүй этигэл найдабаритай, амгалан байдал тогтоохын тула шухала, хэзээшье үзэгдөөгүй хүсэнүүдтэй ба арга хэрэгсэлнүүдтэй болохо, Этигэлсэхэгүй ябадалһаа уламжалан, мүнөө сагай улаасхоорондын байдалда айхабтар хоротой муухай юумэн, хүнүүдые олоор хюдаха зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үрдилдэн бүтээхэ ябадал тохёолдоно. Иимэ үрдилдэлгэ, үнэндөө, ямаршье ушар удхагүй. Тэрээнһээ ямаршье ашаг үрэ гарахагүй. Зүгөөр хүн түрэлтэниие бэлэхэнээр хосоролдо оруулжа болохо байна. Зогсоохоор саг болоо.

Тэрээниие зогсооел. Буу зэбсэгүүдые саашадаа олоор түхеэрхэ ябадал тохёолдуулхагүйн тула шухала бүхы юумэ хэебди. Бүхы дэлхэй дээрэ, мүн Европодо, тусхайлан хэлэбэл, Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба зэбсэгүүдые хороохын тула бүтэмжэтэй ябуулгануудые хэжэ захалаял. Хүнүүдые олоор хюдаха шэнэ янзын зэбсэгүүдые бүтээлгэнээ, тараалгаһаа арсаха тухай үгээ ойлголсоебди. Уялгата ёһоор харилсан ойлголсожо, дэлхэй дээрэ нейтронно зэбсэгэй бии бололгые зайсуулая! Энэ зэбсэгые манай түбини арадуудта данайцуудай хорото муухай бэлэгүүд болгон адхуулха һанаатай.

Сэрэгэй ехэ хүсэтэй гүрэнүүдэй зэбсэгүүдэй ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнь тоогой ба шанарай талаар саашадаа үргалгые бүрин болюулха тухай хэдэ хэдэн дурадхалнуудые Советскэ Союз һаяхан оруулһан байна. Бүхы буу зэбсэгүүдые, ядерна ба юрын зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ хамаг нүхэ һүбэнүүдыень бүглэхэнөө үлүү шухала, хойшолуулашагүй зорилго мүнөө байхагүй гээд этигэнэбди. Энэ зорилгые шиидхэхэ харилсаа холбоотой оролсохыень бүхы гүрэнүүдые, эб эетэй байхые хүсэдэг, үнэн хүсэл бодолтой бүхы хүнүүдые, тэрэ тоодо Германиин Федеративна Республикадахи манай хүндэтэ партнернууд ба ханинарые уряалнабди.

Хүндэтэ хатад болон господинууд!

Бонндохи бидэнэй түрүүшын хөөрэлдөөнүүдһээ харахада, хөёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд манай арадуудта, эб найрамдал бэхижүүлгын хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэ, эршэ зоригоо хамтадаа гаргаха нэмэлтэ арга боломжонуудые нээхэ, үшөө хэрэглэгдээгүй һайһан, шэнэ нөөсэнүүд ба арга боломжонуудые ашаглаха арга олгохо гэһэн этигэл найдабари үндэһэ баримтатайгаар хэлэжэ болохо байна.

Манай орон агууехэ. Тэрэмнай хөёр түби дээрэ нэмжэн оршодог. Эндэ хэдэн арбаад наци ба арад үндэһэтэд ажаһуудаг. Энэ хадаа бата нэгэдэлтэ, хани барнсаата бүлэ болоно. Энэ хадаа эб найрамдалта, ажалша бэрхэ, оюун бэлигээр түгэс, уужам һайхан сэдьхэлтэй арад юм. Манай арад бусадай юумэндэ огтодоггүй. Хүсэл эрмэлзэлынь арюун һайхан байдаг. Манай арад бусад бүхы арадуудтай, тэрэ тоодо танай арадтай эб эетэй, энхэ тайбан ажаһуухаар бэлэн байна.

Ажана түбшэн байхыень, хүгжэн һалбархыень танай ороной эрхэтэдтэ хабарай, энэ майн үдэр хүсэхыемни зүбшөөгыт!

Манай ороныудай хоорондоо харилсан хүндэлэлсэлгын, хүршэ ёһоной оршон байдалай түлөө!

Федеральна Президентын, госпожа Шеелиин элүүр энхын түлөө!

Федеральна Канцлерай, госпожа Шмидтын элүүр энхын түлөө!

Эндэ байгшад бүгэдэнэй элүүр энхын түлөө духаряа үргэхыемни зүбшөөгты!

***

В. Шеелиин, Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан, альга ташалганууда уттагдаһан байна.

Обед хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

***

БОННН. (ТАСС-ай тусхай корр). Майн 4-дэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Боннэй түбтэхи Хофгартен гэжэ парк дотор, дайнуудай ба хүсэрхэлгын үедэ гэмтэгшэдэй памятнигай дэргэдэ венок табяа.

«Милитаризмһаа, нацизмһаа гэмтэгшэдтэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев» гэжэ веногой шад улаан лентэ дээрэ ородоор, немецээр бэшээтэй байна.

СССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

СССР-эй Верховно Советэй Президиум нүхэр **Израэль Юрий Антониевичые** СССР-эй гидрометеорологиин ба оршон тойронхи байгаали хинаха Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр томилбо.

КПСС-ЭЙ ЯРУУНЫН РАЙКОМОЙ ПЛЕНУМ

КПСС-эй **Яруунын** райкомой пленум зарлагдажа, тэндэ эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүнээр, нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Н. Н. Найда**новые пленум һунгаба.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша нүхэр **К. К. Шомоев** хабаадаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: үзэл сурталай хүдэлмэри

АЖАБАЙДАЛТАЙ ЗЭРГЭ

Манай партиин Центральна Комитет В. И. Ленинэй заабаряар лекционно пропагандада саг үргэлжэ анхарал хандуулжа, тэрэнэй гол шэглэлнүүдые тодорхойлжо, түхэл маягуудынь нарижуулан һайжаруулжа байдаг. «Лекционно пропагандын байдал ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол энээниие гэршэлнэ. Лекторнүүдые өөрынгөө дайшалхы эдэбхитэд гэжэ КПСС тоолодог. Тэдэнэр суртал бодолой асуудалнуудые, коммунизм байгуулгын социальна болон экономическа зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана бшуу.

Мүнөө үедэ хүн бүхэн һургуулитай, ехэ юумэ мэдэдэг болоо гэжэ партиин XXV съезд дээрэ тэмдэглэгдэнэн юм. Тиимэһээл «Знание» бүлгэмэй эмхинүүдэй урда шэнэ зорилгонууд табигдаба. Бүлгэмэй ажал ябуулгада эхин эмхи гол үүргэ дүүргэдэг. Эхин эмхинүүд эмхидхэхы ба методическа ехэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байха ёһотой бшуу.

Ярууныи аймагай Үдэ-Витимэй экспедициин, Үльдэргын, Гүндын, Нарһатын эхин эмхинүүд ажал ябуулгаяа гуримтай һайнаар эмхидхэдэг юм. Жэшээнь, Үдэ-Витимэй экспедициин лектор Л. И. Якимовай «Ярууныи минеральна баялигууд» гэһэн лекци һайн сэгнэлтэдэ хүртэнэн байна. Энэ лекцинь аймагай тосхон һууринуудта уншагдахаар хараалагдаа. Тэрэшэлэн Нарһатын эхин эмхиин А. Ф. Литвинцевагай, Үльдэргын Л. Ц. Цыдыповэй, Гүндын Ю. Егоровагай лекцинүүд мүн лэ һайшаагдаһан байна.

Һүүлэй үедэ лекционно пропаганда олон темэнүүдээр ябуулагдадаг болоо. Нинтэ-политическэ, социалис байгуулалтын, совет ажабайдалай асуудалнуудаар олон лекцинүүд уншагдана. Мүн тиихэдэ лекционно пропагандын түхэл янза баян болоо. Саг үргэлжэ хүдэлдэг лекторинууд эмхидхэгдэнхэй, тематическа үдэшэнүүд, аман үгын журналнууд үнгэргэгдэнэ. Тусгаар хараалагдаһан үдэрнүүдтэ лекцинүүд уншагдана, КПСС-эй райкомой элидхэлшэд аймагай ажалшадай урда саг үргэлжэ үгэ хэлэнэ.

Мужыхын, Үльдэргын эхин эмхинүүдэй лекторнүүд малшадай эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Аймагта арадай университедүүд жэл бүри олошорно. Үльдэргэдэ, Романовкада, Эгэтын-Адагта СССР-эй шэнэ Конституциие шудалха лекторинууд хүдэлнэ.

«Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол бэелүүлхын түлөө хүдэлмэри партиин райкомой ажал ябуулгада горитой һуури эззлнэ. КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһагай хүтэлбэри доро квартал бүхэндэ суртал бодол нэбтэрүүлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшэнэрэй, секретарьнарай, арадай университедүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй семинарнууд аймагай түбтэ ба ажахынуудта үнгэргэгдэдэг. «Дружба», «Коммунизм» колхозуудай, Ярууныи, «Комсомольский» совхозуудай парткомууд нимэ семинарнуудые саг соонь, эмхи гуримтайгаар үнгэргэжэ байдаг.

Гүндын, Тэлэнмбын, Үльдэргын эхин эмхинүүдэй бүхы гэшүүд лекци, элидхэлнүүдые уншалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг байна.

Аймаг дотор уншагдадаг лекцинүүдэй олонхинь нинтэ-политическэ темэнүүдээр хэгдэнэ. Энэ темээр Гүндын А. Ч. Цыденова, Ж. Д Цыренова, Т. В. Берсанова, В. Ц. Дампилова, Романовкын Н. И. Бурдуковская, В. Н. Дорофеева гэгшэд олон лекцинүүдые уншаа.

Арад зонние шажанда эсэргүүгээр хүмүүжүүлхэ гээшэ лекционно пропагандын шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Атеис темээр лекци, элидхэлнүүдые уншагшад: Социалис Ажалай Герой Ц. Н. Номтоев, Д. Г. Дагбаев, А. Г. Щепелина болон бусад ажалшадай дунда шажанда эсэргүү хүдэлмэри шадамараар ябуулдаг байна.

Социалис хуули ёһо тухай эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлхэ хүдэлмэридэ аймаг дотор ехэ анхарал хандуулагдадаг юм. Аймагай түб һууринда эдэбхитэй лектор, «Знание» бүлгэмэй гэшүүн Э. Б. Жанчиповай хүтэлбэри доро хуули ёһо шудалалгын университет хүдэлдэг. Тиихэдэ партиин райкомой дэргэдэ хуули ёһо дэлгэрүүлхэ методическа совет бии. Советдэй гэшүүд лекцинүүдые уншадаг. Аймагай арадай судья О. В. Хышигтуев советые хүтэлбэрилдэг юм. Арадай университедүүд хадаа олоной дунда политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ хэрэгэй шухала арга нүхэсэл мүн. Манай аймаг дотор хуули ёһоной эрдэм шудалха арадай университет табадахи жэлээ хүдэлнэ. Юрист-лекторнууд ердэ түгэлдэр лекцинүүдые уншадаг. Гэхэтэй хамта, арадай университедые хүтэлбэрилхэ совет тэрэнэй ажал ябуулгые һуулаар хүтэлбэрилнэ, бодото туһаламжа хүргэнэгүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө аймагай лекторнүүд шалгалта (аттестаци) гаража байна. Энэ шухала хүдэлмэриин үедэ лекторнүүдэй бэлэдхэл элирүүлэгдэнэ, мүн тэдэнэртэ методическа ехэ туһаламжа хүргэгдэнэ. Уншагдаһан лекцинүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэгдэжэ, тэрэнэйнь һайн ба муу тала заагдадаг, лекцидэ сэгнэлтэ үгтэдэг байна.

Үльдэргын эхин, эмхиин лекторнүүд аймаг дотороо тон түрүүн аттестаци гараа. Тиигэжэ тус эмхиин гэшүүд Д. Д. Доржонова, М. Ц. Эрдынеева болон бусад лекторнүүдэй ажал ябуулга үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө.

«Знание» бүлгэмэй аймагай эмхиин правлени лекционно пропаганда тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо табигдаһан зорилгонууде бэелүүлгэ хадаа нангин уялгамнай гэжэ мэдэрнэ.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Ахын аймагта

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД ШАЛГАЛТА БАРИБА

Манай ороной арадай ажахын һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй профессиональна ба теоретическэ мэдэсые дээшэлүүлхэ асуудалда КПСС-эй Центральна Комитет ехэ анхарал хандуулдаг байна. Энэ талаар Ахын аймагай колхозуудай, эмхи зургаануудай партийна организациинууд горитой хүдэлмэри эмхидхэн ябуулна, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй эрдэм мэдэсые саг үргэлжэ шалгана.

Зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдэй үзэл сурталай-политическэ талаар хэр шадабритай байһанай шалгалта һаяхан Орлик тосхондо болоо. Тэрэниие КПСС-эй райком эмхидхэн үнгэргэбэ. Тус шалгалта-хөөрэлдөөндэ хамтадаа 14 хүн уригдаһан байгаа.

«Партиин мүнөө үеын экономическа стратеги», «Партийна болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ажалай ленинскэ ёһо гурим гэдэг юун бэ?», «КПСС-эй XXV съезд партиин саашанхи хүгжэлтэ тухай» гэһэн асуудалнуудта шалгалта-хөөрэлдөөндэ уригдагшад харюусаха ёһотой байгаа. Энэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшадай олонхинь дурсагдаһан асуудалнуудые һайнаар ойлгодог байһанаа хөөрэлдөөнэй үедэ харуулба. Тэдэнэй дундаһаа аймсоведэй гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ В. Л. Манханов, хэлхеэ холбооной аймагай узелай начальник Н. Б. Сономова, «Малшан» газетын редакциин харюусалгата секретарь В. Д. Галсанов, аймгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагые даагша Б-М. Ц. Батожапов гэгшэдые нэрлэмээр.

ЗОРИЛГОНУУД ТОДОРХОЙЛОГДОО

Бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмэй аймагай организациин правленийн президиумэй эзлжэтэ заседани Орлигто болобо.

«Лекционно пропагандын байдал ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар «Знание» бүлгэмэй аймагай организациин зорилгонууд» гэһэн асуудал заседани дээрэ хараг-даа. Тус асуудалаар «Знание» бүлгэмэй аймагай организациин харюусалгата секретарь Б. М. Марзаев элидхэл хэһэн байна. Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша Х. Д. Хамаганова, «Знание» бүлгэмэй аймагай организациин президиумэй түрүүлэгшэ К. Д. Тулуев болон бусад хабаадалсаба.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эхин организациин ажал ябуулга тухай асуудал президиумэй заседани дээрэ зүбшэгдөө.

Зүбшэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо тогтоолнууд баталагдан абтаба.

Ц. ЦЫБДЕНОВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

ЭРИЛТЭДЭ ГҮЙСЭД ХАРЮУСАМААР

«КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэе!» гэһэн уряа доро харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдэй республиканска выставкэ Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей соо уржадэр нээгдэбэ.

Партиин Буряадай обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша **М. М. Гаськов** тэрэниие нээжэ, оролто үгэ хэлээ.

Ойлгуулламжын хүдэлмэри тухай В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдээр выставкэ эхилнэ. Аймаг болон районуудта тон һайн, жэшээ боломорр гэжэ тоологдоһон харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд эндэ табигдаа. Цехүүд, улаан булангууд, кабинедүүд, аймаг ба районуудай, колхоз болон совхозуудай түбүүдтэ, фермэ ба гүүртэнүүдэй улаан булангуудта харуулан ойлгуулхаямар хэрэгсэлнүүд байха ёһотойб гэжэ выставкэдэ харуулагдана. Альбомууд, фото-зурагууд, стендүүд, плакадууд, македүүд, хубнин зохёохы түсэбүүд, «Түрүү дүй дүршэлэй библиотекэһээ» гэжэ серийн номууд ба бусад литература хараг-шадай анхаралда дурадхагдана.

Социалис мүрысөөнэн ябаса ба тэрэнэй дүнгүүдые саг соонь тодо һонороор хөөрэхэ тухай хэрэгсэлнүүд выставкэдэ онсо һуури эззлнэ. Тиимэһээ гараар бэшэгдэһэн ба хэблэлдэ барлагдаһан «дайшалхы» ба «сахилгаан» хуудаһанууд, янза бүриин бюллетень сугларагшадые һонирхуулһан байна.

КПСС-эй Октябрьска райкомой хүдэлмэрилэгшэд тус районой предприятинуудта харуулан ойлгуулха ямар хэрэгсэлнүүдэй хэрэглэгдэдэг байһан тухай хөөрэбэ.

Кабанскын аймагта таряа хуряалгын үедэ «Байкальские огни» газетын редакци «Колос» гэжэ тусхай хуудаһа долоон хоногто таба дахин гаргадаг байһан. Тиигэжэ тус хуудаһан дары түргэн аймагай ажахынуудаар тараагдадаг.

Продукциин шанар тухай хөөрэһэн харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд эндэ ерэгшэдэй анхарал татаба.

Выставкын нээлгэдэ КПСС-эй райкомуудай пропаганда ба агитациин таһагуудые даагшанар байлсаа. Тиигэжэ эндэ табигдаһан харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд тухай һонирхолтой, хэрэгтэй хөөрэлдөөн болобо.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Выставкые харагшад; 2. Выставкын нэгэ стенд.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ОРОН ДОТОРНАЙ

РСФСР:

«ЮНОСТЬ СИБИРИ» УРГАН БОДОНО

Байгал-Амарай түмэр замай баруун участогта «Юность Сибири» гэжэ поселок урган бодожо байна. Түмэр харгын 284 километртэ Дабаан гэжэ хадын ташаланда баригдажа байһан энэ тосхон эгээл холын һуурин болоно. 19-дэхи тоннельнэ отрядай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд эндэ ажаһуудаг. Эдэнэр Байгалай шэлэ дабан гараха утаашаа 7 километр утатай түмэр замай тоннель малталгада хабаадалсана.

«Юность Сибири» гэжэ поселогто мүнөө үедэ зуу гаран хүн ажаһууна гэбэшье, ехэ түргөөр урган бодожо байна. Мүнөө эндэ арбан гэр тушаагдаа. Һаяын үдэрнүүдтэ шэнэ столово нээгдэхэнь, гол котельнэ, бани баригдажа дүүрэжэ байна. Хүүгэдэй саад, ясли, пекарни, магазин шухала барилганууудай тоодо ороно.

Дабаан гэжэ шэлын ташаланда баригдажа байһан тоннельщигүүдэй поселок энэ жэлдэ баригдажа дүүргэгдэхээр хараалагдана.

УКРАИНА:

РЕВОЛЮЦИОНЕР — ДЕМОКРАДАЙ ОИН БАЯРТА БЭЛДЭНЭ

Ороной элитэ ехэ революционер-демократ Н. Г. Чернышевскиин түрэһөөр 150 жэлэй ойе республикын ажалшад тэмдэглэхые бэлдэжэ байна. «Юу хэхэб» гэһэн роман 150 мянган хэнэгээр «Днепр» гэжэ хэблэлдэ хэблэгдөө. Энэ зохёол һаяын үдэрнүүдтэ украин хэлэн дээрэ барлагдахань.

«Чернышевский ба украин литература» гэһэн статьянуудай суглуулбари ойн баярай үдэртэ зорюулагдан гараха. Үгын гайхамшаг мастер тухай совет уран зохёолшодой бэшэһэн зохёолнууд «Унтаршагүй гэрэл туяа» гэһэн суглуулбари соо оруулагдахаар хараалагдана. Номой выставкэнүүд библиотекэнүүдтэ, дээдэ һургуулинуудта, юрын һургуулинуудта харуулагдаха юм. Бэлдэгдэжэ байгаа литературна үдэшэнүүд, лекцинүүд болон элидхэлнүүд Н. Г. Чернышевскиин ажабайдалда зохёохы ажал ябуулгада зорюулагданхай.

Могилевско областиин малай үүлтэр һайжаруулгын «Ленино» гэжэ завод джерсейскэ үүлтэрэй холимог үнеэдһээ 100 мянга гаран тухэригэй нэмэлтэ олзо абаа. Шэнэ үүлтэрэй 354 бүлэг үнеэдэй толгой бүриһөө шалгагдажа байһан ондоо үүлтэрэй үнеэдтэ орходоо жэл соо дунда зэргээр 724 килограммаар ехэ һүн һаагдаа. Үүлтэр һайжаруулха эндэхи ажалые республикын хүдөө ажахын академиин эрдэмтэд хүтэлбэрилнэ. Үүлтэр һайжаруулха «Ленино» гэжэ завод ашаг шэмэ ехээр үгэдэг үнеэдые олошоруулһанай ашаар гүрэндэ һү худалдалгаяа нэгэ хахад дахин шахуугаар дээшэлүүлээ. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр һү һаалга 1980 ондо түсэбтэ хараалагдаһанһаа үлүүлэгдээ, жэл соо дунда зэргээр һү һаалга мүн лэ үлүүлэгдээ.

Белоруссиин хүдөө ажахын академиин эрдэмтэд үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха, һүнэй шанар дээшэлүүлхэ талаар «Горецкий», «Городище», СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозуудта, мүн областиин бусадшье ажахынуудта ехэ ажал хэнэ.

БЕЛОРУССИ:

ЭРДЭМТЭД ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА ТУЬАЛНА

X ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ДЭЛИСЭ, ШАНАР

ШУБУУШАДАЙ ЗОРИЛГО ЕХЭ

Энэ жэлэй эхиндэ манай трест арбан жэлэйнгээ ойе тэмдэглэһэн юм. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо шубуу үсхэбэрилдэг ажахынууд үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, продукциин шанар, һайжаруулха талаар горитой амжалта туйлаһан байна. Арбан жэлэй саада тээ республикымнай дүшэ гаран ажахынууд шубуу үсхэбэрилдэг байһан юм. Шубуунайнь фермэнүүд бага байһанһаа уламжалан ашаг үрэгүй бэлэй. Һүүлээрнь хүдөө ажахый һалбарину удые томодхожо, тусгаар мэргэжүлхэдэнь шубуу үсхэбэрилгэ нилээд ашаг-тай һалбаринуудай нөгэн болоо һэн. Энэ хугасаа соо шубуу үсхэбэрилдэг манай трестдэ бүхыдөө 35.545 мянган түхэриг капитальна хүлэмэридэ һомологдоо бэлэй. Тэрэнэй 29.657 мянган түхэригынь юһэдэхи табан жэлдэ гаргашалагдажа, Сотниковой, Твороговой, Загарайн бройлерой фабрикын хоёр эзлжэн ашаглалгада оруулагдаа. Тиихэдэ байгша ондо Бэшүүрэй аймагай «Дружба», Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта галуунай хоёр комплекс баригдажа дүүрэхэнь Гадна үнгэрһэн энэ үе соо трестын предприятинуудта шубуунай байра шэнэдхэн хубилгаха талаар ехэ ажал хэгдээ. Илангаяа шубуудые клеткэнүүд соо байлгадаг арга хэрэгслэһэнэй ашаар нугаһа, галуунай тоо толгой 2,5 дахин олошоржо, шубуушадай бар хүсөөрөө хэдэг ажал онһожоруулагдажа, бүтээсэнь хараа байса дээшэлээ юм.

1968 онһоо нёдондо болотор үндэгэ абалга таба дахин, шубуунай мяха бэлэдхэлгэ 4,4 дахин нэмэһэн байна. Үнгэрһэн ойн баярта жэлдэ манай шубуушад горитой амжалта туйлаа һэн. Жэшээлбэл, нёдондо гүрэндэ үндэгэ тушааха түсэб 113 процент, мяха — 102 процент, һү — 121 процент, нооһо — 105 процент дүүргэгдэһэн байна. Тиихэдэ томо шубуунай тоо толгой 40,5 мянгаар олошоруулагдаһан юм.

Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойн баярай жэлдэ манай трестын хоёр предприяти бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн байна. Тодорхойлбол, нёдондо жэлэй дунгөөр Сотниковой шубуунай фабрика РСФСР-эй Министрнүүдэй Советдэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тутта хүртэнэн. Тиихэдэ Кабанскын шубуунай фабрика КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг абаһан байна. Иигээд ерэхэдээ, трестымнай шубуушад һүүлэй жэлнүүдтэ горитой амжалта туйладаг болоһониинь элеэр харагдана гээшэ.

Түрүү предприятинуудай нэгэн болохо Сотниковой фабрика проектынгээ ёһоор 19,3 миллион үндэгэ суглуулха һаа, нёдондо 65,3 миллион үндэгэ абаһан байна. Иигэжэ эндэ бүхыдөө 7348 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдөө гэхэ гү, али 2944 мянган түхэригэй сэбэр олзо доход абтаһан байха юм.

Экономическа үрэ дүнгүүдэйнгээ талаар дурсагдагша предприятиһаа муушье һаа, Улаан-Удын шубуунай фабрика һүүлэй үедэ шэнэ технологи үргэнөөр нэбтэрүүлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Шэнэ түхеэрэлгэнүүдые олоор тодхоһоной ашаар нэгэ оператор 14—20 мянган тахяа харуулалдаг болоо.

Трестымнай ажахынуудта шубуушадай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хүдэлмэри һүүлэй үедэ үргэнөөр ябуулагдадаг болонхой. Ганцаан нёдондо 160 хүн операторай, кочегарай, лаборантын мэргэжэлдэ һураһан байна. Мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн шубуушаднай зоовет-мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро шубуунай үүлтэр һайжаруулха талаар ехэ ажал ябуулдаг байна. Жэшээлбэл, трестымнай предприятинууд һүүлэй үедэ ашаг шэмэ ехэтэй гибриднэ шубуу олоор үсхэбэрилдэг болоо. Тиихэдээ 1976 онһоо эхилжэ «Балтика-4» гэһэн инкубацини үүлтэртэ үндэгэ асаржа, дальбараануудые дэгжээһэн байна. Өнэ үүлтэрэй дальбараанууд 63 хоногой туршада тус бүреэ 1,5—1.7 килограмм шэгнүүртэй болодог байгаа. Иимэ тахяа гол түлэб Загарайн бройлерой фабрикада үсхэбэрилэгдэнэ.

Бэшүүрэй, Кабанскын аймагуудта пекин үүлтэрэй нугаһан үсхэбэрилэгдэдэг гээшэ. Хэрбээ һайнаар, бүхы заабарин ёһоор харуулһалбал, нугаһан бүриһөө 70-80 дальбараа абахаар юм. Саашадаа нугаһа үсхэбэрилгые улам хүгжөөжэ, һайн шанартай, үнэгүй мяха бага гаргашатайгаар абахын тула ехэ ажал ябуулагдаа. Жэшээлбэл, мүнөө Англиин «Черри велли» фирмын пекин үүлтэрэй нугаһанай үндэгэ асаржа байнабди. Энээнһээ абтаһан дальбараанууд 49 үдэрэй туршада тус бүри 3,0—3,2 килограмм шэгнүүртэй болодог байна.

Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймаг галуу үсхэбэрилдэг болонхой. Эндэ гол түлэб нютагай үүлтэрэй галуун тэнжээгдэнэ. Саашадаа энэ шубуунай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхын тула рейнскэ үүлтэрэй галуунай үндэгэ асархамнай.

Габшагай ажалай энэ жэлдэ манай шубуушад 6 миллионһоо үсөөн бэшэ дальбараа дэгжээжэ, гүрэндэ нугаһанай, галуунай, бройлерой 11 мянган тонно мяха худалдахаар социалис уялга абаһан байна.

«Коммунизм», «Заганский», «Путь Ленина» колхозуудта шубуушад һүүлэй жэлнүүдтэ олон дальбараа дэгжээжэ, үхэл гарзагүй тэнжээнэ. Энээнэй ашаар шубуунай мяха гүрэндэ тушааха түсэб жэншэдгүй дүүргэгдэнэ гээшэ.

Мүнөө республика доторнай 80 инкубатор бии юм. Эндэ нэгэ доро 3800 үндэгэ табиха арга бии гээшэ. Тиин бидэ энэ арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ биранагүйбди. Нёдондо 968 дальбараа худалдажа шадангүй үлөөбди. Хэрбээ ажахынуудта үгэбэлнай, хабар, нажарай үедэ горитой ехэ мяхан бэлдэгдэхэ һэн.

Саашань хэлэхэдэ, шубуунай фабрикануудай үйлэдбэрнин хүсые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гээшэ бидэнэй нангин зорилго мүн. Тиихэдэ шубуунай мяха, үндэгэ ехээр абахын тула үхэл гарзыень хороохо болонобди. Жэшээлбэл, Улаан-Удын шубуунай фабрикада 36,2 мянган ехэ тахяа гарзалһан байна. Твороговой нугаһанай фабрикада дэгжээгдэнэн дальбараанууд олоор үхэл гарзада ороно гэхэ гү, али дүрбэнэй нэгэниинь заабол хосордог байна. Тэрэшэлэн зарим предприятинуудта зоотехническэ голодоһон ехэ байһаар.

Фабрикануудай, ажахынуудай экономико бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг болоо. Мүнөө хоёр фабрикада звеньевой аргаар хүдэлмэрилхэ гурим нэбтэрүүлэгдээ. Мүн чек хэрэглэжэ тоосохо түрүү арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Һүүлэй дүнгүүдые согсолон харахада, трестын предприятинууд хараалагдаһан түсэбөө жэншэдгүй дүүргэнэ. Гэбэшье ариг сэбэрэй талаар бидэ орон дотороо нилээд гэгдэлдэ оронхойбди. Шубуу үсхэбэрилгые промышленна аргаар хүгжөөхэ эрилтын бэелүүлэгдэжэ байһан мүнөө үедэ [illegible] ринарна ариг сэбэрые са[illegible]ха гээшэ онсо һуури [illegible]нэ. Теэд манай фабри[illegible]нуудта энээндэ гол анха[illegible] хандуулагданагүй. Илан[illegible] һэргылэмжын хүдэлм[illegible]муугаар ябуулагдана. [illegible] шээлбэл, галуунай [illegible] эмшэлжэ шадаагүй дээрэ[illegible] Бэшүүрэй аймагта һүрэг [illegible]луунууд хосороо. Т[illegible] хэдэ Мухар-Шэбэрэй ай[illegible]та шубуунай үбшэ үгы хэ[illegible] тула аяар арбан жэлэй [illegible] шада хүдэлмэри эхэгдэнэ.

Хэрбээ жэл бүри һ[illegible] шэнэлхэдээ элдэб үбшэ[illegible] һэргылхэ хүдэлмэри [illegible] соонь хээд байбал. аж[illegible]нууд арбаад мянган түхэ[illegible]гэй гарзада орохогүй һэн.

Мүнөө трестын шубуун[illegible] предприятинуудта элдэб [illegible] шэнһөө һэргылхэ тар[illegible] хэгдэнэ. Саашадаа эн[illegible]дэлмэреэ бүри үргэ[illegible] ябуулжа, шубуунай [illegible] эрид үсадхаагүй һаа. эбэ[illegible] уялгаяа, хараалһан түсэ[illegible]сүм дүүргэхэмнай хэ[illegible] болохо. Тиимэһээ эн[illegible] онсо анхарал хандуул[illegible] зэргэтэйбди.

Н. МИХЕЕВ,
республикын «Птицепром» трестын директо[illegible]

КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИИЕ БЭЕЛ[illegible]

БАМ-ай БАРИЛГАДА[illegible] ҺАЙН ҮНДЭҺЭ ҺУУР[illegible]

Манай Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин геологууд БАМ шадарай газар дайда шэнжэлхэ, энэ нютагта арадай ажахын шухала һалбаринуудые хүгжөөхэ бата һайн үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулжа байна. Экспедициин коллективүүд бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, олдоһон ашагта малтамалнуудай нөөсэ тодорхойлогдоһон шанар һайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулна.

1977 оной гүрэнэй түсэб болон социалис уялганууд дүүргэгдэнэн байна. Энээнэй ашаар барилгын материалнуудай хэбтэшэ промышленна ашаглалгада үгтөө, туулганай, цинкын хэбтэшэ бэдэрхэ хүдэлмэриин даабари үлүүлэгдээ, ашагта бусад малтамалнууд олдоо. Геологууд—буулгабари хэгшэд районойнгоо геологическа бүридэлгые тодорхойлхо талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Экспедициин коллектив недондо жэлэйнгээ эршэ һуладхангүйгөөр ажаллажа, энэ жэлэй түрүүшын кварталай даабариие бүхы технико-экономическа талаарнь үлүүлбэ. Газар малталгын, үрэмдэлгын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн, даабариһаа гадуур олзо доход абтаһан байна. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 1,6 дахинһаа ехэ газар малталгын, 1,9 дахинһаа ехэ газар үрэмдэлгын хүдэлмэри хэгдээ. Манай геологууд энэ жэлэй эхиндэ шэнэ амжалта туйлаба. Геологическа орёо хүшэр байдалда ажаллабашье, Холоднинска нөөсын түрүүшын скважина 1142 метр гүнзэгы хүрэтэр малтагдаһан байна. Энэ хадаа Хойто-Байгалда нимэ ехэ гүнзэты түрүүшын скважина болохо юм.

Бүхы коллективэй гаргаһан оролдолгын, мэргэжэл шадабариин ашаар амжалта туйлагдаһан байна. Социалис Ажалай Герой Р. С. Тарасовагай хүтэлбэрилдэг Холоднинска партиин геологууд БАМ-ай райондохи ашагта малтамалнуудые бэдэрэн олохо, шэнжэлхэ харюусалгата уялгаяа һайнаар мэдэрэн, энэ районие хүгжөөхэ бата бэхи бааза байгуулха гэжэ ехэ оролдолго гаргана.

Дүй дүршэлтэй, орео хүшэр асуудалнуудые шидхэжэ шададаг геологууд экспедицидэмнай олон юм. Жэшээлхэдэ, В. П. Бушуев, А. Г. Крапивин, В. А. Кузнецов, А. Г. Степин, Р. С. Тарасова, Н. С. Родионов, В. Г. Филатов, Д. Ц. Цыренов болон бусад бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэд, үйлэдбэриие эмхидхэгшэд болоно.

Ашагта малтамалнуудые бэдэрэн олохо, шэнжэлхэ бүтээсэ ехэтэй техникээр, орёо нарин аппаратураар бидэнэр хангагданхайбди. Ганса манай экспедиц хоёр миллион түхэригнөө үлүүтэй гол фоннуудтай юм. Хүсэ ехэтэй үрэмдэлгын станогуудые, найдамтай бэхи горнопроходческо түхеэрэлгэнүүдые, орео оньһон геофизическэ аппаратура хэрэглэжэ, бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ аргатай болообди.

Проходчик ба газар үрэмдэгшэ, механизатор ба барилгашан мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд хадаа геологуудай найдамтай туһалагшад юм. Проходчигууд Ю. И. Синников, Б. Ц. Гуржапов, В. Е. Поздняков, Г. [illegible] шинский, газар үрэ[illegible] Л. Н. Хахураев. А. [illegible] дотов, П. П. Якушев, [illegible] Князев, механиза[illegible] Л. Д. Кожевников, [illegible] Пивоваров, М. П. [illegible] ников, автомашинын [illegible] шод В. В. Апрышко, [illegible] Рузин, Ю. Д. Ма[illegible] болон бусад хүдэлм[illegible]дэй туһаламжаар газ[illegible]тагдана, үрэмдэгдэнэ[illegible] байра баригдана, [illegible] ашаан шэрэгдэнэ.

Манай коллектив [illegible] зорилгоео һайнаар [illegible] КПСС-эй XXV съезд[illegible] талан абаһан шиидхэ[illegible] бодото дээрэнь бэелүүлэ[illegible]тула геолого-шэнжэлгы[illegible]дэрэлгын хүдэлмэриие[illegible]үрэ дээшэлүүлхэ хэрэ[illegible]сэ шадалаа зорюулжа[illegible]ай.

«Мүнөөнэй табан [illegible] түсэб, мүн удаан [illegible] хараа түсэб бэелүүлэ[illegible] экономикые тааруу [illegible] гээр хүгжөөхэ хэрэгтэ[illegible] эдэй нөөсэнүүдээр [illegible]най найдамтайгаар [illegible]даһан байха ушар [illegible] ехэ үүргэ дүүргэнэ. [illegible]скэ Союз үнэтэ ашаг[illegible]тамалнуудай томо ехэ[illegible]хи ушарта шухаг хэ[illegible]нүүдтэй», — гэжэ СС[illegible] Министрнүүдэй Совет[illegible]рүүлэгшэ А. Н. К[illegible] КПСС-эй XXV съезд[illegible] «СССР-эй арадай [illegible] 1976—1980 онуудта [illegible]хэ гол шэглэлнүүд [illegible] гэһэн элидхэл хэхэдэ[illegible]дэглээ һэн.

Эдэ эрилтэнүүд [illegible] Байгалай аймагта ех[illegible] шанартай гээшэ. [illegible] Амарай түмэр замай [illegible] гараха газар дайдада [illegible]торианьо-үйлэдбэриин [illegible]плекснууд байгуул[illegible] юм. Горно-шанарж[illegible] металлургическа пр[illegible]тинуудые бодохын, [illegible]ной-химическэ һалбар[illegible]жөөхын тула эндэхи [illegible] малтамалнууд. бай[illegible] баялигууд тодорхойлог[illegible] хүсэд һайнаар шэнэ[illegible]һэн байха ёһотой. Э[illegible]сэнүүдэй дунда Холод[illegible] полиметаллическа [illegible] хэбтэшэ ехэ удха ша[illegible] болоно. Тиимэһээ эн[illegible]тэшын түрүүшын [illegible]нарин нягтаар шэ[illegible] мүн БАМ-ай барилга[illegible] барилгын материалн[illegible] хантаха зорилго [illegible] урда табигдана.

Хойто-Байгалай [illegible] ашагта малтамал [illegible] жуулгын олон һал[illegible] промышленность хү[illegible] бүхы арга боломжону[illegible] Эндэ ашагта малтам[illegible]дай баян хэбтэшэнүүд [illegible] Тиимэһээ тэдэнэй нө[illegible]бөөр тодорхойлхо [illegible] Бидэ энэ зориляго [illegible] хэрэгтэ хубитаяа [illegible] ёһотойбди.

Иимэ зорилго [illegible] хэнь орео гэжэ бу[illegible] ойлгонобди. Гэбэшье [illegible] Байгалай аймагые ер[illegible]сагта хүгжөөхэ, тэрэнэй[illegible]номическа хүгжэлтын [illegible] бэхи үндэһэ һуури бай[illegible]ха гээшэ ехэ удха [illegible]тай зорилго болоно. [illegible] районой байгаалиин [illegible]гуудые бүхы талаһаа[illegible]наар шэнжэлэн тодо[illegible]лоод, промышленна [illegible]лалгада тушаабал, бі[illegible] зорилгоео бэелүүлхэ [illegible]набди. Манай э[illegible]циин коллектив энэ [illegible]гоёо дүүргэхэ

ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХАРАЛГАДА ИЛАГШАД

...ин Федерацийн райондай, городуудай, нэгэдэл ба округуудай газетүүдые полиграфийн та...ийнаар гүйсэдхэхэ ба ...лэхэ асуудалаар үндэсэн бүхэроссийн конкурсын дүнгүүдые хэблэлэй, ...графийн ба номой хуби наймаанай талаар ...СР-эй Министрнүүдэй гүрэнэй комитедэй, ...Р-эй Журналистнуудай ...ной, соёлой хүдэлмэршэдэй профсоюзай ЦК-...полиграфи болон хэбэй научно-техническэ обрын түбэй правленийн ...нумэй хамтын жюри ...лон гаргаба.

...СФСР-эй 65 область, ...ар болон автономито ...публикаһаа 231 газетэ ...урсда табигдаһан байна.

«Балтийский луч» (Ленинградска область) газетэ конкурсда илаһанда тоологдобо. Тус газетэ РСФСР-эй Госкомиздадай ба соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. «Строитель коммунизма» (Архангельска область), «Ленинское знамя» (Камчатска область), «Рыбинская правда» (Ярославска область) газетэнүүдтэ нэгэдэхи шатын дипломууд болон нэгэдэхи шагналнууд барюулагдаба.

Хоёрдохи шатын дипломуудаар ба хоёрдохи шангуудаар 7 газетэ шагнагданхай. Тиихэдэ 16 газетэ гурбадахи шатын дипломууд болон гурбадахи шанда хүртэнхэй.

(ТАСС).

КОНКУРСЫН ДҮНГҮҮД

...7 ондо байгаалие хамтын асуудалнуудые ...аар харуулха талаар ...стнуудай, хизаарнуудай, республикануудай газетүүдэй, мөн телевидениймөн радиогой ниитын редакциннуудай бүхэроссийн нэгдсэн конкурсын дүнгүүд ...лгодобо.

...оммуна» (Воронеж), ...ючий край» (Иваново), ...ская правда», «Брянский рабочий», «Белгородская правда», «Правда Бурятии», «Молот» (Ростов-на-Дону), «Уральский рабочий» (Свердловск), «Красное знамя» (Томск), «Северный рабочий» (Ярославль) газетэнүүдэй ниитын редакциннууд, мөн Алтайн, Кемеровскэ, Чечено-Ингушай телевидениин ба Новгородско, Белгородско болон Ростовско радиогой ниитын редакциннууд байгаали хамгаалха бүхэроссийн обществын түбэй советдэй президиумэй дипломууд болон шангуудта хүртэнхэн байна.

(ТАСС-ай корр.).

ЖУРНАЛИСТНУУДТА—ШАНГУУД

...77 оной эрхим, һайн ...лнуудай түлөө СССР-эй ...листнуудай холбооной ...уудые СССР-эй журналистнуудай холбооной правлени секретариат олгобо:

...С. Апенченкэдэ — «...вда» газетын тусхай ...спондентдэ — Совет ...ай жэлнүүдтэ манай ...дотор болоһон айхабтай хэхэ хубилалтануудые ...ой хуби заяан тухай ...лэн «Товарищ Шура», ...венька Малая», «Ива... гэһэн очеркнуудай

...М. Богушта, В. Г. ...ида — «Сельская ...» газетын ахамад ...рай орлогшонорто — ...засагай 60 жэлэй турхүдөө нютагуудта ...социалис хубилалта... ба КПСС-эй аграрна ...кын бодото дээрэ ...улэгдэжэ байһан тухай ...эн газетэдэ толилогдо... материалнуудай түлөө.

...«СССР-эй хүдөө ...ы» гэһэн ном соо орон...

...И. Смирновто, А. Н. ...новта — «Известия» ...ын тусхай фотокоррес...ентнүүдтэ — Агууехэ ...рнин 60 жэлэй ойе ...рэлэгдэ бэлдэлгын, ...эй шэнэ Конституци проектые бүгэдэ ара...убшэн хэлсэлгын ба ...ане баталан абалгын ...газетэдэ толилогдоһон ...ураг уудай түлөө;

...Ф. Казаковто — пат...ическа хүмүүжүүлгын ...ые даагшада, **Д. Ф. ...тэ** — СССР-эй Гос...диогой пропагандын ...редакциин режиссер. Совет Армиин ба Фло...сэргшэдэй ажабайдатэдэнэй революциин ба ...лхы ёһо заншалнуудтэй сэхэ байһаниие хаһан «На страже Родины», «Матросовцы» гэһэн ...изионно фильмүүдые ...ононйнь түлөө;

...К. Корнешовто — журналист-публицистдэ — со...алуушуулай зан ябадаёһо гуримуудтухай ...эн «Командировка» ...очеркнуудай номой түлөө;

...М. Стволинскида — ...нградская правда» газетын тусхай корреспондент... «Особо важное задаһэн ном соо ороһон ...етэдэ толилогдоһон со...ануудэй эрэлхэг зориг, ...ршалга болон Эхэ ...ю, коммунис үзэл сурэн сэхэ байһан ...очеркнууд, репортаай түлөө;

...Л. Вахеметсдэ — сценарист автор болон комен...ра, **Т. Х. Каськда** — ...ссёрто, **Р. Ю. Карамян** — Эстониин телевиде... редакторта — Агуу...Октябриин социалис ре...ниин илалтын түлөө тэмсэл тухай ...эн «Год рождения» ...телевизионно баримтата ...сериэй фильм зохёон ...айнь түлөө;

...Ф. Кондратовта — ...ский рабочий» газе... информациин таһагые ...да — областиин мэ... хүнүүд — Агууехэ ...ниин социалис рево... хабаадагшад, дай...

Л.Е. Колодныйдо — «Московская правда» газетын тусхай корреспондентдэ — газетэдэ толилогдоһон ба «У всех на виду» гэжэ номдо ороһон Москва болон москвагайхид тухай, тэдэнэй амжалтануудтушаа, совет засагай жэлнүүдтэ нинислэл хотодо болоһон хубилалтануудтухай репортажуудай түлөө;

А. С. Филоненкэдэ — «Амурская правда» газетын соёлой таһагые даагшада — «Что там, за горизонтом?», «Гвардия малого БАМ-а», «В гостях у первопроходцев» гэжэ БАМ-ай барилгашад тухай очеркнууд болон репортажуудай түлөө;

Н. Н. Чекризовада — Приморийн хизаарай радио болон телевидениин комитедэй ахалагша редакторта — «Земля моя — Приморская» гэжэ теле-дамжуулгануудай түлөө;

Г. И. Лебанидзедэ — Грузиин ССР-тэ байдаг «Правда» газетын корреспондентдэ — хэблэлдэ толилогдоһон ба «Похвала скромности» гэжэ согсолборидо ороһон фельетонуудай түлөө;

А. И. Якуничевта — редакторта, **В. Т. Шахинда** — «Ленинец» (Московско область) гэжэ районно газетын бэшэгүүдэй таһагые даагшада — совет засаг байгуулхын ба бэхижүүлхын түлөө, тэрэнэй туйлалтануудые Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ хамгаалхын түлөө, эб найрамдалай үедэ арадай ажахы болон соёл культурые хүгжөөлгын түлөө совет арадай тэмсэл харуулһан очеркнуудай түлөө;

Е. И. Скобелкиндэ — «Вперед» (Челябинска область) гэжэ Троицкын нэгэдэмэл газетын редакторай орлогшодо — залуушуулые хүдөө нютагуудта тогтуурилтай болгохо асуудалда зорюулагдаһан «Земле-кормилице — заботу молодых» гэжэ ниитэ гаршаг доро толилогдоһон материалнуудай түлөө;

Ф. Нуруллаевта — «Зеравшан» (Самаркандска область) гэжэ Каттакурганска районой газетын редакторта — хүдөө ажахын түрүүшүүл болон эрхим бэрхэ хлопок ургуулагшадта зорюулагдаһан очеркнуудай түлөө;

А. Ф. Тарнавскаяда — «Металлург» (Днепропетровско областиин Криворожско В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа завод) гэжэ олон тиражтай газетын редакторта — совет ажабайдалай ёһо гурим тухай хөөрэһэн «Наша жизнь — лучший агитатор», «Высокое призвание» гэжэ материалнуудай түлөө.

(ТАСС).

ИЛАЛТЫН ҮДЭРЫЕ УГТУУЛАН

ГОЛ ГЕРОЙ-СОВЕТ СОЛДАТ

Александр ВАСИЛЕВСКИЙ

«Дурдалгануудба бодомжонууд» гэһэн Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуковай ном Хэблэлэй һониной агентствээр хоёр дахин, 3 миллион 600 мянган хэһэгээр барлагдан гаранхай. Мүнөө маршалай дурдалгануудгурбадахяа хэблэгдэхэнь. Энэ номой шэнэ оршолые Советскэ Союзай маршал Александр Михайлович Василевский наһа барахаһаа урид, хэблэлэй гуйлтаар бэшэһэн байха юм.

Хэблэлэй, һониной агентство А. М. Василевскийн оршолые уншагшадта дурадхана.

Маршал Г. К. Жуковай ном, ямаршье дурдалгануудшэнги, намтарайнь баримтануудтай. Гэхэ зуура немец-фашис булимтарагшадта эсэргүүсэн совет арадай тулалдаһан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай (1941—1945 онуудай) үйлэ хэрэгүүдэй зураглал энэ ном соо гол һуури эзэлхэ ёһоороо эзэлнэ. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи эгээ ехэ дайнай операцинууд, дайшалхы хэрэгүүд тухай тэдээндэ хабаадагшад 900 гаран ном бэшэһэн байха юм. Зүгөөр маршал Г. К. Жуковай дурдалгануудтэдэнэй дунда түрүүшын һууринуудай нэгые эзэлнэ. Энэ ном соо дайн сэрэг, тэрэнэй политическэ, социальна болон дайнда хабаатай асуудалнууд гүнзэгыгөөр харуулагданхай.

Маршал Жуков дурдалгануудаа совет солдадта зорюулһан байгаа. Энэньшье ойлгосотой: Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ совет сэрэгшэдэй бүтээһэн гайхамшаг хэрэгүүд — тэдэнэй гаргаһан эрэлхэг зориг, баатаршалга, гайхамшаг шэн габьяа, арюун һайхан зорилгын аша туһада ами бэеэ хайрлангүй тулалдахаар бэлэн байлга — баярай гүнзэгы мэдэрэл патрнотическа омогорхол түрүүлдэг. Солдадые дайнай ёһотойл гол баатар мүн гэжэ маршал Жуков тоолодог байгаа.

Г. К. Жуков өөрөө солдадай хатуу шэрүүн нүргүүли гараһан хадаа, солдадуудай, офицернүүд болон генералнуудай дайшалхы ажалые, операцинуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ оруулһан хубитыень үндэрөөр сэгнэдэг һэн. Операци бүхэндэ гансашье фронтнуудые, арминнуудые командалагшадтай бэшэ, мүн гол шэглэлнүүдтэ дайлалдажа байһан частьнуудай, бүлэгүүдэй командирнуудтай, юрын солдадуудтай нягта холбоогоо алдадаггүй бэлэй. Энэнь мэдэлдээ байһан хүнүүдэй һанаа сэдьхэлые һайн мэдэхэ, тэдэнние ударидаха, сэрэгүүдые илалтада хүтэлхэ арга олгодог һэн.

Георгий Жуковые би һайн мэдэдэг һэм. 1931 оной эхээр Сэрэгэй болон далайн хэрэгүүдэй наркомадта алба хэхэеэ нэгэ сагта ерэхэдээ, түрүүшынхээ танилсаа һэмди. Тэрэ РККА-гай кавалериин инспекцидэ эльгээгдээд, бишье дайшалхы бэлэдхэл хүтэлбэрилхөөр томилогдобоб.

Дайнай урдахи жэлдэ Улаан Армиин Генеральна штабта дахинаа уулзаха хуби заяатай байбабди, тиихэдэ Г. К. Жуков тэрэние хүтэлбэрилжэ байһан юм. Би Оперативна захиргаанда хүдэлдэг һэм. Харин Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ суггаа хүдэлһэн үдэрнүүднай онсо тодоор хадуугдан үлэһэн байдаг (А. М. Василевский 1912 оной март һараһаа Генеральна штабай начальник байһан). Бидэ хоёр Московско, Сталинградска, Курска, Белорусска болон бусад тон шухала стратегическэ операцинуудые хараалан тодорхойлгодо, тэдэние бэелүүлгэдэ сэхэ хабаадаһан байнабди. Хоюулан фронтнуудые командалха ушартай болоһон байгаабди. Гэхэ зуура Г. К. Жуков дайнай үедэ табан ондоо фронтые командалһан, тиихэдээ эгээн лэ харюусалгатай шэглэлнүүдтэ ябаһан юм. Тэрэл үеэр 1942 оной августһаа Верховно Главнокомандалагшын орлогшоор мүн лэ хүдэлдэг байгаа. Хоюулан Ставкын түлөөлэгшэд байжа, совет-герман фронтын эгээн шухала газарнуудта фронтнуудай дайшалхы ябуулганууды зохилдуулан бэелүүлхэеэ ошодог һэмди.

Дайнай бүхы үе шатануудта стратегическэ, дары шиидхэгдэхэ гү, али эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража үзэхэдөө, маршал Жуков хододоо хатуу зоригоороо, гүнзэгы тунгалаг ухаан бодолоороо, һүбэлгэн шадабаряараа, оршон байдалые тон тодоор сэгнэдэгээрээ, ушар байдалай хүгжэлтые уридшалан зүбөөр тухайлдагаараа, дайсанда эсэргүү шиидхэхы сохилто хэхэ саг болон байдалые тодорхойлдогоороо онсо шалгардаг бэлэй. Эгээл харюусалгатай шиидхэбэринүүдые баталан абахадаа, гайхамшаг шэн хатуу, тон һонор һүбэлгэн хүн байһан. Онсо баатар зоригтой, бэеэ барижа шададаг хүн байгаа. Тон хүшэр хүндэ, заримдаа эгээн аюултай, түгшүүрилтэй оршон байдалда Жуковай мэгдэхые, зоригоо мохоод байхыень хэзээшье хараагүйб. Харин тиимэ сагуудта хододоо эдэбхитэй, бодомжотой, зоримгой байгша һэн.

Тиин, 1941 оной октябрьда, Москвада дайсанай дүтэлөөд байхадань, Сталин Жуков хоёрой хоорондо иимэ хөөрэлдөөн болоо бэлэй:

— Москвагаа алдахагүйбди гэжэ Та этигэнэ үү? Би энээн тухайда һанаата болон асуунаб? Коммунист хүн хадаа, сэхыень хэлэгты.

Георгий Жуков тэрэ доро нигэжэ харюусаба:

— Москвагаа лаб лэ алдахагүйбди. Харин үшөө хоёр армиһаа үсөөн бэшэ сэрэгүүд, адагынь хоёр зуун танк хэрэгтэй, — гэбэ.

Энээхэн хөөрэлдөөн Жуковай өөрынь полководец ёһоной онсо шэнжэнүүдые — тэрэнэй хатуу зориг, сэрэгүүдэй хүсэн ба баатаршалгада ехээр этигэдэг, фронтдо тылһээ туһалха байһанда батаар найдадаг, совет арадай сэдьхэлэй хүсэндэ этигэдэг байһые элэер харуулна.

«Дурдалгануудба бодомжонууд» гэжэ ном юугээрээ онсо һонирхолтойб гэхэдэ, манай илалта үүсхэгшэ, эмхидхэгшэ Коммунис партиин дүүргэһэн гол үүргые дайнай бодото баримтануудаар үнэншэмэ тодоор элирхэйлэн харуулна.

Партиин Центральна Комитет дайнай бүхы ябасые хүтэлхэ, тэрэ тоодо стратегическэ нөөсэ хүсэ элсүүлхэ, дайнай ямар нэгэн шатада Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй эмхидэлэй бүридэлые тэрэнэй эрилтэнүүдтэй зохилдуулан хубилгаха гэхэ мэтэ гол асуудалнуудта онсо анхарал хандуулдаг байһан юм.

Партиин ЦК-гай ажал ябуулга тухай Г. К. Жуковай ном соохи баримтата мэдээсэлнүүд партиин Центральна Комитет «дайнай ябуулганууды политическэ ба стратегическэ талаарнь хүтэлбэрилдэг дээдэ шатын штаб байһан юм» гэжэ Л. И. Брежневэй хэлэһэнтэй бүрин зохилдоно.

Верховно Главнокомандованиин Ставкын ажал ябуулга тухай бүхы фронтнуудай сэрэгүүдые тэрэчэй хүтэлбэрилһэн тухай Георгий Жуковай ном дайн сэрэг тухай дурдан домоглоһон совет литературада түрүүшынхеэ тон үргэнөөр, зүбөөр харуулаа гэхэдэ алдуу болохогүй гээд һананаб. Ставкын хүдэлмэриин гурим, кампанинууд болон операцинуудые түсэблэлгын асуудалнуудые шиидхэлгэ фронтнууд ба арминуудые хүтэлбэрилгэдэ ямараар хандадаг байһые, сэрэгүүдэй ажабайдалайехэшье, багашье асуудалнуудые Ставкын һайн мэдэдэг байһые автор харуулна. Номой хуудаһанууды иража уншахадаа, Ставкын зоримгойгоор, тодоһонор эмхидэлтэйгээр хүдэлмэрилдэг байһан тухай, тэрэнэй шанга, сэсэн мэргэн эрилтэ табидаг байһан тухай тон тодоор ойлгохоор Ставкын ажал ябуулгада хамтын һанал бодол хүтэлбэрилэгшын захиралта хоёрой зүбөөр зохилдуулагдадаг тухай, тиихэдээ бүхы ушарнуудта эсэсэй шиидхэбэри абаха эрхэ Верховно Главнокомандалагшада байһан тухай Жуковай бодомжые би бүрин дэмжэнэб.

Партиин ЦК Ставкые эмхидхэжэ, дайнай ябуулганууды холын хараатайгаар хүтэлбэрилхэ тон хүндэтэй орган бии болгоо гэһэн тобшолол хэхэ хүшэр бэшэ ааб даа.

Гэхэтэй хамта Г. К. Жуков Ставкын ажал ябуулгада бии байгаа дутагдалнуудые. фронтнууд дээрэхи урагшагүйдэлгын шалтагааннуудые дуугай орхёогүй. Иимэ ехэ дайнда тиимэ ушарнууд тохёолдонгүй байхань хэр һааб даа. Совет хүн бүхэндэ сэдьхэлэй голхоролтойшье һаань, тиимэ алдуунууд тухай сэхэ руунь бэшэнэ, тэдэниие шэнжэлэн тайлбарилна. Өөрынгөө алдуунууд, алдүүнүүдтэ Ставкын шүүмжэлхы ёһоор хандадаг, тодорхой тобшололнуудые хэдэг байһыень автор харуулна. Дайнай шага бүхэндэ тэмсэлэй эгээ тааруу һайн онол арганнуудые оложо, эсэстээ манай стратегическэ хүтэлбэри эдэбхи үүсхэлые дайсанһаа буляан абаад, һүүлээрнь дайнай ябасые манай аша туһада шэглүүлһэн байгаа.

«Дурдалгануудба бодомжонууд» гэжэ ном соо ондо ондоо фронтнуудта Жуковай командалагшаар байһан тухай нилээд үргэнөөр харуулагданхай. Тэрэнэй бодото ажал ябуулгые шэнжэлэн уншахадаа, совет полководецуудай искусствын шэн зоримгойгоороо. дайн байлдааануудые зүбөөр түсэблэхэ, эмхидхэхэ шадабаряараа, гол шэглэлнүүдтэ хүсэнүүдээ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдээ суглуулжа, добтолхы операцинуудые хүтэлбэрилхэ үрэтэй һайн арганнуудые: дайсанние хүреэлхэ, тэрэнэй сэрэгүүдые хуби хубяарнь бута сохихо шадабаряараа шалгардаг байһыень хаража болохо.

Ямар эгэршэгүй шэн зоригтойгоор Сталинград хамгаалагдаа һэм, удаа тээнь ямар нариная Сталинградтахи добтолхы операциин, Курска тулалдаанай, совет сэрэгүүдэй бусад добтолгонуудаа түсэблэгдэһэн тухай номой авторай мэдээсэлнүүд онсо һонирхол үүсхэнэ.

Сэрэгүүдэй ойуун сэдьхэлэй, морально - политическэ ушар байдалай дайн байлдаанда нүүлдэгые харуулһаниннь «Дурдалгануудба бодомжонууд» гэжэ номой лаб һайн талануудай нэгэн болоно. Авторынь — полководец хүн гээшэ, тиигээшье совет полководец һэн туладаа операциие амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ, байлдаанай, тулалдаанай, тэмсэлэй, амжалтын ба түгэс илалтын түлөө харюусалгын мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй байхаар сэрэгшэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ политическэ ойлгуулламжын хүдэлмэриин удха шанарые үндэрөөр сэгнэнэ. Дайнай жэлнүүдтэ совет сэрэгшэд ооюун бэлигэй, ухаан бодолой талаар түгэлдэр байһан юм гэһэн бодол энэ ном соо тон элеэр харуулагданхай.

Гитлерэй үеын генералнууд, капиталис ороноуудай сэрэгэй түүхэшэд фашис Германие илаха хэрэгтэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, совет сэрэгэй искусствын, Совет Армиин хүтэлбэрилхы кадрнуудай оруулһан тубитые багаар харуулха һэдэлгэ гаргадаг.

Гэхэ зуура буржуазна түүхэшэдэй харата һэдэлгэнүүдые Георгий Жуков тон ехэ нэрэ хүндэтэйгөөр, ушар байдалыень һайн мэдэнхэйгээр элишэлжэ, бодото баримтануудые хэрэглэн, совет сэрэгэй искусствын хүсэтэ талануудыень, тэрэнэй фашис вермахтын сэрэгэй искусствааһаа жэшээлэшэгүй хүсэтэй байһыень элирхэйлэн харуулна.

Номой автор манай ороной илалтын замуудые, совет арадай түгэс илалта туйлатараа дайсантай тэмсэхээр шиидэнхэй байһые харуулаа. Социалис гүрэн түрынгөө эрхэ сүлөөе, бэеэ даанхай байдалые хамгаалха гэһэн эрмэлзэлээр нэгэдэн жагсаһан арад болон арми илагдахагүй гэһэн тобшолол хэнэ. Энэ тобшолол, мүн манай илалта мүнөөшье Советскэ Союзые шэнэ дайнай дүлөөр аилгаха, бүмбэрсэг дэлхэйе ядерна түймэрэй гал руу түрихэ һанаатай Баруунай эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ шанга һанууллга болоно.

Советскэ Союз эб найрамдалай түлөө хэлбэришэгүйгөөр тэмсэнэ. Энэ политика фашизмые бута сохихо хэрэгтэ сэгнэшэгүй ёхэ хубитаяа оруулһан шэнгеэр, мүнөө дэлхэйн арадуудай аша туһада харюусана, хүн түрэлтэнэй саашадаа дэбжэлтын хэрэгтэ алба хэнэ.

(АПН).

Бага газарай баатарлиг сэрэгшэдэй дурасхаалда зорюулжа бодхоогдоһон хүшөө. Түмэрөөр хэгдэһэн энэ хүшөө 1250 килограмм шэгнүүртэй юм. Бага газарай хамгаалагша бүхэндэ эды шөнэн аюулта түмэр хүртэдэг байгаа. ТАСС-ай фотохроника.

БААТАР ЗОРИГТОЙ БАСАГАН

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронт дээрэ залуухан фельдшер басаган Наташа Бринько ябадаг һэн. Мүнөө томоотой, наһажаал эхэнэр, олон хүүгэдэй эхэ. Би тэрээнтэй хаа-яа уулзадаг, бэшэг абалсадагби.

Наталья Ивановна Бринько бидэ хоёр нэгэ полкдо суг алба хэжэ ябаабди. Дайнай фронт дээрэ, тэрэ үедэ хүсэд наһаяашье гүйсөөдүй, залуухан, бэрээлжэхэн бэетэй басаганһаа байха, шиираг бэетэй сэрэгшэдтэшье тагнуулшан болохо хүшэр, аюултайшье һаа, хүндэтэй үүргэ даалгагдахань үсөөн тудадаг һэн. Наталья Ивановна тагнуулшанай үүргые даажа, дайсанай ара тала руу тагнуулда хододоо ябадаг байһан юм. Иимэ хүн тухай хөөрэхэдэ бэрхэтэй. Юуб гэбэл, дайнай аюултай зүргэ дээрэ тэрэнэй алхам бүхэниинь баатаршалга, ами бэеэ гамнахагүй ябадал ха юм.

17 наһатай Наташа басаган 1941 оной август һарада Брянск хотын оршондо анха түрүүшынхеэ байлдааанда ороһон байна. Тэрэ тулалдааанда толгойгоо дорьбоожо, хүндөөр гэмтэһэн юм. Тиигэбэшье ара талын госпитальдо ошохоёо арсажа, полкынгоо эмнэлгэдэ үлөө.

Удаа тээнь Смоленск болон Москва хотонуудые хамгаалһан айхабтар хүшэр хүндэ, шуһата байлдааануудта хабаадалсаба. Тиихэ үедөө хоёр удаа шархатаа. Үнэн удаан саг соо госпитальдо хэбтэжэ эмшэлүүлһэн байна. Тиигээд бэеынгээ байдалаар дахяад фронтдо ошохо аргагүй болоо бэлэй.

Хожом болоһон хойно манай корпусой дайнай ветерануудай уулзалга дээрэ Наталья Ивановнатай уулзааб. Тиигээд хуушанайнгаа фронтовой ханитай хөөрэлдэхэһөө уламжалан, фронт дээрэ байлдаһан зарим ушарнуудтухайнь, мүн дайнай һүүлээр тэрэнэй хуби заяан ямар байгааб гэжэ асуухадам: «Фельдшер мэргэжэлтэй ябаахамнайб даа. Тагнуулда ябаһамни тиимэшье олон бэшэ һэн...» гээд олон юумэ хэлэхэ дурагүй шэнги байһанаа, хөөрэлдэнөөр, өөрынгөө намтар тушаа нигэжэ яриба:

— Дайнай эхилхэдэ, Калинин хотодо медицинскэ училищида һуража байгааб. Дайн болообо гэхэдэл, бидэ училищиин 3 басагад, һайн дураараа фронт ошохо тухай мэдүүлгэ үгөө һэмди. 18 наһа хүрөөгүйш гээд, намайе сэрэгэй албанда военкомат абаагүй һэн. Тиихэдэнь түрэһэн оноо документ дээрээ өөрөө заһаад дахин ошоходом, фронт эльгээгдэхэеэ байһан ротын тагнуулай эскадрондо фельдшерээр эльгээһэн юм.

Тиигээд лэ Наташа фронт ошоһон байна. Эскадроноймгоо сэрэгшэдтэй нэгэтэ бэшэ тагнуулда гаралсадаг байгаа. Дайсанай сэрэгэй байһан газарые, хаана, ямар буу зэбсэг болон оусад түхеэрэлгэнүүд байнаб гэхэ зэргые мэдэжэ элирүүлдэг һэн.

Нэгэтэ сэрэгшэ Наталья Бринько Шэтын, областиин Баранов гэгшэтэй тагнуулда гараба. Немецүүдэй эзэлээд байһан тосхондо орожо, тэндэ дайсанай ямар хүсэн, ямар зэбсэгтэй, хаагуур байһаниие мэдэхэ даабаритай гараба. Тосхоной хоёр талаһаа нэгэнэгээрээ ябажа тагнаха гэжэ шиидэбэ. Наташа басаганай тосхоной захада байһан баанин хажууда хүрэхэдэ, тэндэ угаажа үлгэгдэһэн хубсаһан байба. Тэндэ эхэнэрэй хубсаһа үмдөөд, (сэрэг хубсаһаяа орхёод) тааз баряад, угааһан хубсаһаяа уһанда «зайлаха» хэбэртэй горхоной эрье ошобо. Тиигэжэ ябахадаа, дайсанай хаана, ямар буу зэбсэг, буудаха точко тодхоһыень наринаар хараба. Уһанай эрьедэ ошоод, хубсаһаяа «зайлажа» байтарнь, тосхоной нүгөө захада, Барановай ошоһон эүгтэ, буугай дуун нэербэ. Тиихэдэнь тагнуулша басаган «угаалгаяа» дары дүүргээд, өөрынгөө хубсаһа абажа тэрэ зүг руу ошобо. Замдаа дайралдаһан эхэнэрһээ юун болоһыень асуухадань: «Тэндэ немецүүд манай солдадые буудаа, фашистнууд тэрэнэй дэргэдэ ошобо» гэбэ.

Наташа яаралтайхан тэрэ зүг руу ошоходоо, немецүүд Барановые бэшэ, харин тэрэнэй табиһан мэхэ айбала буудаһыень ойлгоо һэн. Манай тагнуулшан тиигэжэ немецүүдэй буудахада, галай точконуудай хаана байһые мэдэжэ абаһан байгаа. Тиигээд лэ Наталья Бринько Баранов хоёр командованнингаа үгэһэн даабари бэелүүлжэ бусаһан, һайшаалда хүртэһэн юм.

Комсомолой гэшүүн Наталья Бринько тэрэ үедэ наһаршье, бэеэршье жаахан аад, зоригоор баатар сэрэгшэ ябаа. Сэрэгэй тагнуулай хүшэр хүндэ даабари гүйсэдхэхэдөө, аюултай байдалда олон дахин оробошье дабажа гараа. Совет сэрэгшын баатар зориг, һүбэлгэн ухаан, арга зали дайсанай шадалһаа дабуу байгаа бшуу. Байлдаанай фронт дээрэ шэн габьяа гаргаһанайнгаа түлөө Наталья Ивановна Бринько Улаан Одоной орденоор, олон медальнуудаар шагнагдаһан.

Дайнай фронт дээрэ хүндөөр шархатаад, инвалид болоошье һаа, амгалан сагай үедэ Наталья Ивановна хүүгэдэй сэсэрлиг даажа ажаллаба. Табан үхибүүдые түрэжэ хүмүүжүүлээ. Тэдэнь дунда, дээдэ эрдэмтэй болонхой. Мүнөө нүхэр Бринько хүндэтэй амаралтада гараад, Эрхүү хотодо ажаһууна. Олониитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

С. ХАНДАЖАПОВ,
дайнай ветеран.

ХИЛЫН САААНАҺАА · ТАСС · АПН ·

БЕРЛИНДЭ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ НЭЭГДЭБЭ

БЕРЛИН. Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшын түрэһөөр 160 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научна конференци СЕПГ-гэй ЦК-гай дэргэдэхи К. Марксын нэрэмжэтэ Дээдэ партийна һургуулида «ГДР-эй социалис революци — Карл Марксын теоретическэ суртал һургаалые бодото байдалда бэелүүлгын гэршэ мүн» гэһэн уряа доро нээгдэбэ. ГДР-эй ба бусад социалис гүрэнүүдэй хүгжэнги капиталис ороноуудай, мүн Азиин, Африкын, Латин Америкын Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Ш. Герман конференци нээлгэ дээрэ үгэ хэлээ. Хүдэлмэришэн анги имагтал Марксын, Энгельсэй, Ленинэй заа-han замаар дабшажа, мүнөө үе сагта түүхэтэ зоригтоёо бэелүүлжэ шадаха байна гээд бүхы революционно хүдэлөөнэй түүхэ һургана.

СЕПГ-гэй ЦК-гай дэргэдэхи К. Марксын нэрэмжэтэ Дээдэ партийна һургуулиин ректор профессор Х. Вольф конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ: Бидэнэртэ марксизм болон ленинизм таһаршагүй бата нэгэдэлтэй юм. Бидэнэртэ ленинизм хадаа манай үе сагай марксизм болоно. Германиин империализмые һамна бута сохижо, Европодо социалис революци хүгжөөхын тула Советскэ Союзай илалта түгэс пролетариадтай немец хүдэлмэришэн ангиин холбоо тогтоолго ехэ удха шанартай гэжэ В. И. Ленин тоолодог һэн.

АСАРИ ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ ХЭРЭГ

БОНН. «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр манай орондо ерэһэн ушар асари ехэ удха шанартай гэжэ бидэ, Германиин Федеративна Республикын коммунистнууд тоолонобди». — гэжэ Германиин Коммунис партиин түрүүлэгшэ Герберт Мис ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгохые, буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргахые хархис хүсэнүүдэй нэдэжэ байһан сагта тэрэ албанай хэрэгээр ерэбэ. Нүхэр Л. И. Брежневэй ФРГ-дэ ерэлгэ шахардуу байдал һуларуулхын түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө, ФРГ-гэй ба СССР-эй хоорондохи харилсаае һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ түлхисэ болохо байна гээд найданабди.

С. МУРИИН ХӨӨРӨӨН

ВЕНЭ. ВСРП-гэй Нэгэдэхи секретарь Я. Кадартай Австриин Компартиин делегациин уулзалганнуудай дүнгүүд тухай КПА-гай түрүүлэгшэ Ф. Мурийн хөөрөө «Фольксштимме» газетэ толилбо.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ 'аха дүү хоёр партиин хоорондохи харилсаан, мүн уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудзүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа гээд Ф. Мури тэмдэглээ. Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгые саашадань гүнзэгырүүлхэ арга болоһан байгаа. Энээндэнь Израилиин удамаршад эрид эсэргүүсэһэн юм.

Америкын политическэ шэнжэлэгшэдэй онсолон тэмдэглэнэй ёһоор, Израиль 90 самолёдые абаад, нэгэн доро Египедтэ, Саудовска Аравида буу зэбсэг худалдахагүй гэжэ баадахые оролдоно.

Иимэ зоригготойгоор США-да һаяхан ерэһэн Израилиин премьер-министр М. Бегин оролдоно, гээд газетэ бэшэнэ.

МУХАРДАЛГА ДАБАГДААГҮЙ

ВАШИНГТОН, апрелиин 28. Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Даян США-гай гүрэнэй секретарь С. Вэнс, бусад туншаалта ноурнуудтай хоёр үдэрэй туршада хэһэн хөөрэлдөөгөө дүүргэбэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй гол асуудалынь Дутын Зүүн зүгтэхи Израиль-Египедэй мухардаһан үгэсэлгые дахинаа һэргэлэх ябадал байгаа. Зүгөөр США-гай секретарь С. Вэнсын ба М. Даяная мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ асуудал шиидхэгдээгүй үлэнхэй.

«Израиль хариин газар эзэмдэхэ асуудалаар һанамжаяа хубилгаагүй. Мүн ООН-ой Аюулгүйн Советэй резолюци туншаа һанамжаяа хубилгаагүй, гээд Даянтай уулзаһанайнгаа һүүлээр С. Вэнс мэдүүлээ.

Израильда. Египедтэ, Саудовска Аравида сэрэгэй самолёдуудые үгэхэ тухай асуудалые американ конгресстэ амяар амяарань хаража үзэхые Даян С. Вэнсдэ дурадхаһан байгаа. Ушарынь гэхэдэ, Картерай захиргаан арабуудай дура бэедээ татахын тула эдэ оронуудта реактивна истребительнүүдые «хамтадань» худалдаха дурадхал оруулһан байгаа. Энээндэнь Израилиин удамаршад эрид эсэргүүсэһэн юм.

Америкын политическэ шэнжэлэгшэдэй онсолон тэмдэглэнэй ёһоор, Израиль 90 самолёдые абаад, нэгэн доро Египедтэ, Саудовска Аравида буу зэбсэг худалдахагүй гэжэ баадахые оролдоно.

Иимэ зориг

ТОЛИ

ХОРЁОД ОНhОО

«Буряад үнэн» газетын үнинэй эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэдэй тоодо **Радна Будацыренович Бимбаев** ородог юм. Таби гаран жэлэй урда тээ, 1925 — 1928 онуудай «Буряад Монголун үнэн» газетын суглуулбари абажа үзэхэдэ, хуушан монгол үзэгөөр хэблэгдэhэн хуудаhануудта Р. Бимбыр гар табилгатай hонин мэдээсэл, статьянууд болон шүүмжэлэлнүүд толилогдоhон байдаг.

Буряадай республикын hаяхан байгуулагдаад, политическэ, ажахын, соёлой талаар ехэ хүгжэлтын эхи hуури табижа, хурдан түргэнөөр урган дабшажа ябаhан үе байгаа. Газетын хуудаhанда hонинние бэшэдэг корреспондент хүн тэрэ үеын социализм байгуулгын түлөө эдэбхитэй тэмсэгшэдэй нэгэн байгаа.

Хэблэлэй эдэбхитэд партиин политикые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхдээ, шэнэ байдал зохёолгодо hаад ушаруулдаг тэрэ үеын ангинин дайсадай хороо hэдэлгэ, идхалгые элнрүүлэн, тэдээндэ шанга сохилто үгэдэг, хуушанай үлэгдэл — албан хойрогуудые, ажал хэхэ дурагүй залхуу зайгуулнуудые, архиншан, хаарташан, мэхэшэн, наймаашан хонжоошодые эрид хатуугаар шүүмжэлэн, хурса гуурhаар бэшэдэг байhан. Тэрэ үедэ «Буряад Монголун үнэн» газетын хуудаhанай «Алсагар Мархайн» уран хурса шүүмжэлхы шог булангые hонирхон уншадагүй хэн байдаг бэлэй! Тэрэнэй шүүмжэлхы шог материалда хүдөө бэшэгшин эльгээhэн мэдээсэлнүүд оролсодог байhаниинь элитэ hааб даа.

Ажалша зоной hаруул hайхан байдал зохёолгодо бзеэрээ оролсон ажаллажа, эмхидхэлсэжэ ябаhан хүнүүдэй тоодо нүхэр Бимбаев оролсодог.

Радна Будацыренович тэрэ үедэ Сэлэнгын аймагай Оронго нютагта ажаhуудаг hэн. Хүдөө нютаггаа соёлой хубисхал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байгаа. Наhатайшуулые үзэг бэшэгтэ hургаха, улаан булан, уншалгын байшан эмхидхэхэ, хүдөөгэй хүүгэдэй hургуули байгуулха, нютагайнгаа ажалшадые нэгэдүүлэн хамтын ажал — артель, коммуна эмхидхэхэ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байhан юм.

Радна Будацыренович 1928 ондо ленинскэ партиин гэшүүн болоо: Нютагайнгаа үгытэй зонние нэгэдхэн «Улаан Оронго» коммуна эмхидхэн, тэрэнэй түрүүлэгшээр hунгагдаhан юм. Тэрэ үеhөө эхилэн нүхэр Бимбаев колхозой болон совет органуудта, аймагай болон республикын хэблэлэй органуудта хүдэлөө.

1941 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, коммунист Бимбаев Совет Армиин зэргэдэ ябаа. Нэгэдэхи Прибалтийска, Ленинградска фронтнууд дээрэ немец фашистнуудые бута сохилгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна. Фронт дээрэ эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаhанайнгаа түлөө Улаан Одоной, Эсэгэ ороноо хамгаалгын II шатын орденуудаар, олон дайшалхы медальнуудаар шагнагдаhан юм.

Дайнай хойшонхи жэлнүүдтэ Радна Будацыренович түрэл «Улаан Оронго» колхоздоо, партийна болон хэблэлэй органуудта ажаллаба.

Байгша оной мартын 20-до нүхэр Бимбаев коммунис партиин гэшүүндэ ороhоор 50 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэhэн байна. Хорёод оной эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэ, ажалай, коммунис партиин, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветеран нүхэр Радна Будацыренович Бимбаев мүнөө хүрэтэр «Буряад үнэн» газетэтэй холбоогоо таhалаагүй ажаллаhан хэбээрээ. Хэды наhатай болобошье, түрэhэн Оронго нютагтаа, хани нүхэдтөө хүндэтэй энэ хүн залуу үеэнние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ШҮЛЭГҮҮДШЬЕ ЖАДА БОЛОДОГ hЭН...

«ҮХЭР БУУНУУДАЙ амархые hамбаашалан, дуун, шүлэгүүд дайсадые сохидог hэн», — гэжэ Илалтын 20 жэлэй hайндэрлэгдэжэ байхада, фронтовой журналистнар соohоо хэншьеб бэшээ бэлэй. Үнэхөөрөөшье, шүлэг, дуун, хүгжэм гурбан сэрэгшэдэй сэдьхэлые тэдхэдэг, хүсэндэнь хүсэ, зоригтонь зориг нэмээдэг юм байна гэжэ би нюдөөрөө хараhан байнаб.

...Гуша гаран онуудаар Улаан тугта Буряадай морин сэрэгтэ уялгата албаяа хэжэ байха үедөө манай зэбсэгтэ хүсэн тухай шүлэгүүдые бэшэдэг байгааб. Клубай сценэ дээрэhээ сэрэгшэдэй урда шүлэгүүдээ уншаха сагшье болодог hэн. Тэдэ шүлэгүүдни 1940 ондо «Хүсэн» гэжэ согсолбори соом гараа hэн.

1941 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилшоо hааб даа. Уялгата албаяа дүүргээд, амгалан ажалай жолоо бариhан бидэнэр дахин сэрэгтэ мордоо бэлэйбди. Түмэр тахатай сабхи үмдөөд, түрэл дайдыемнай дэбhэхээ ерэhэн дайсадые үй бута сохихо гэhэн нангин уялгамнай маниие дуудаа.

Би албанда мордоходоо, «Хүсэн» гэжэ номоо хармаандаа хээд ошоо hэм. Тэрэмни ехэ зүб юумэ байгаа. Сэрэгшэдэй урда «Хүсэн» «Харуул дээрэ», «Хасанскаар сохихоор бэлэн», «Санашад» гэхэ мэтын шүлэгүүдээ сээжээр уншадаг hэм. Гадна сэрэгшэдшье тэдэ шүлэгүүдыем сээжэлдээд уншадаг байhан юм.

Фронт мордоходоо, мүн лэ тэрэ номоо абаашааб. Дивизимнай Байгалай үмэнэхи hэн хойноо манда буряад хүбүүд олон байгаа. Тиимэhээ түрэлхи хэлэн дээрээ уншаха номынь минии «Хүсэн» болошоо арша hэн. Солдадуудай гарhаа гарта дамжан ябахадаа, минии шүлэгүүд түрэл буряад нютагыень, хэлыень сэрэгшэдтэ hанүүлжа, дайсаниие гам хайрагүйгөөр сохихо мэдэрэл түрүүлнэ гэжэ ойлгоходоо, би үнэн зүрхэнhөө баярладаг, омогорходог байгааб.

Нэгэтэ Сталинград шадар болоhон шанга тулалдаанай үедэ галда дүрэжэ байтарнь, номыем хүнүүд хаража абаhан юм. Нютагаймнай буряад нэгэ хүбүүн байлдаанда ороходоо, минии «Хүсэниие» эбэртэлээд ябаhан байгаа. Дайсанай харата hомондо дайруулжа, тэрэ хүбүүнэй дайнай дүлэн соо унахые хараhан нүхэрынь наhа барагшын үбэрhөө номыемни оложо асараа hэн.

Дайсаниие сохилсожо, дайнай дүлэнэй хёрбоhоной үнэртэй болоhон тэрэ ном бултандамнай нангинаар үзэгдэдэг, hөөл хайратай шэнги болошоо бэлэй. Мүнөө тэрэ «фронтовик» ном музейдэ табигданхай.

«Хүсэн» гэжэ ном соомни «Гүрэжаб» гэжэ шүлэг ороннхой. Тэрэ шүлэг хадаа КВЖД-гэй дайнда шалгараад, Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан ахалагша лейтенант Гуржап Ванюшкеевич Очировта зорюулагдаhан байгаа. Тэрэ нүхэрнай Смоленскэ областьдо партизануудай командир болоод, фашис булимтарагшадые бута сохилсон, тэдэниие hүрдөөжэ, hүни үдэргүй амар зала үзүүлэнгүй, баатар-габьяа гаргажа ябаха гэжэ бидэ хаанаhаа мэдэхэ hэнбибди даа. Имагтал А. Бальбуров Д. Хилтухин хоёрой бэшэhэн «Ажаhуухые захирнам» гэжэ повестиин гарахада, капитан Г. В. Очиров тухай бүхы Совет ороной уншагшад мэдэхэ болоо hэн ааб даа. Зүгөөр дайнай үедэ «Гүрэжаб» гэhэн шүлэгни буряад хүбүүдэй урма зориг ..даг бэлэй:

Командир Очиров,
Комсомол Гүрэжаб.
Улае түрын хэшээлдэ
Һэлмэ буугай hургуулида
Үнэхөөр hайнаар hурааш,
Үльгэр жэшээ харуулааш.
Кавалер Гүрэжабай
Хабтагай дээрэхи сагаалса
Хараа холбон шагаажа,
Шабха дараал hаа,
Һангай нэгэшье тобшыг
Хни талаар табихагүй
Арба, юhэ тоое
Алдаа гэжэ байхагүй

***

Хүлэгэй жолоо залажа,
Хурса hэлмэ далайгаад,
Шуран харын гүйдэл соо
Һубарюулhан бургааhа
хирбэхэдэнь,
Ёдогоршье бургааhаг
үлэхэн
Юрэдөө, харагдаа
үзэгдөөгүй.
Хараадшье үзэбэл үзэгты.
Харайлгажа гараhан
хаабариниь
«Хард» гэхые дуулахагүйт!

***

Эрхимүүдэй нэгэн
Энэ гэжэ танихадаа
Уран үгөө hунгажа,
Шүлэг зохёон дууланам.

Энэ шүлэг 1935 ондо бэшэгдэhэн намтартай.

«Хүсэн» гэжэ шүлэгни 1934 ондо бэшэгдэhэн байгаа. Тэрээн соohоо хэдэн мүр харуулха дуран хүрэнэ:

Хубисхалай гал соо
эмхидээ,
Эрхэтэнэй дайн соо
бэхижээ.
Илагдахаар бэшэ хүсэн,
Унтархаар бэшэ дүлэн.
Дээрэ үргэгдөө журам,
Нарин сахигдаа дүрим,
Хуяг дуулга толорон,
Хурсаар ялараа одон.
Хорёод наhанай хубүүд
Хурсаар хараа нюдөө,
Шангаар буугаа баряад,
Нарлар хараа хилээ.

Совет Арми тухай бэшэгдэhэн энэ шүлэгни дайнай дүлэтэ жэлнүүдтэ өөрынгөө үүргые яhала дүүргээ hэн гэжэ хэлэхэ байнаб.

Өөрынгөө шүлэгүүдые дээрэ үргэнэ, hайрхана гэжэ hаналтагүй, Дайнай дүлэтэ жэлнүүдтэ уран хурса үгэ арад зондо тон ехэ хэрэгтэй байгаа гэжэ булта мэдэнэбди. Үбгэн буурал Х. Н. Намсараев, эдир дундаа ябаhан Цэдэн Галсанов болон буряад бусад поэдүүд галзуу гитлеровецүүдые hаана бута сохихые, тарялан дээрэ гү, али завод дээрэ эрхимээр ажаллахые уряалhан уран шүлэгүүдые олоор хэблүүлжэ, Илалтын үдэрые дүтэлүүлэлсэн рэгтэ өөрынгөө горит битые оруулhан байн

Тиихэдэ фронт рэ хэды олон поэдүүд гартаа рижа, дайсадтай тэмс Тиихэдэ фронтовой түбэй газетэнүүдэй пондент болоод, оло зохёолшод, поэдүүд үедэ жада гуурhан суггань баряад, бузар дые сохилсоо hэн.

Фронтовой корресп ябаhан, суута совет драматург Константин новэй «Хүлеэ намай» шүлэгые фронтовик нүхэд мүнөөшье сэн лэхэл. Дайсадта хү дээд, баатарлигаар байhан Ленинград хо диодо хүдэлжэ бай лигтэ совет поэтесса Берггольц уран үдэр бүри агаарай гаргадаг байhан т «Үдэрэй мүшэд» гэhэ соогоо бэшээ бэлэй.

Юрэдөө, совет бус дүүд мэтэ, гартаа рижа, дайсадаа со доо, би хододоо омого би.

Ц. НОМТО
Социалис Ажалай Г

Уран зураашын дэбтэрhээ

ЭДЭНЭР ЭХЭ ОРОНОО ХАМГААЛАА

Майн 9-дэ Илалтын үдэрые совет арад баяр баясхалантайгаар тэмдэглэдэг. Тиихэдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ гартаа буу барижа тэмсэhэн гү, али сэрэгэй тылдэ үлөөд, заводто снаряд hомонуудые, танк, самолет бүтээдэг, тарыа ургуулжа, мал үдэдэг байhан хүнүүдтэ Илалтын hайндэр үгэтэй.

Буряадай АССР-эй габьяата уран зураша **Кондрат Игнатьевич Сергеев** сагаан финнүүдтэй тулалдаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ К. И. Сергеев авиацийн механик ябажа, Совет Армиин вэргэдэ алба хээд, милитарис Японтой болоhон дайнда хабаадажа, «оодон шарануудые» бута сохилсоhон юм.

СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн К. И. Сергеев — дайшалхы нүхэдэйнгөө дүрэ зурагуудай, Байгалай болон түрэл Буряад ороной-гоо байгаалиие харуулhан олон тоото бүтээлнүүдэй автор.

***

Хэжэнгын аймагта түрэhэн Бутит Дымчиковна Дылыкова дайнай урда тээ санитаркаар больницада хүдэлдэг байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Улаан-Үдэдэ сэрэгэй госпитальдо хүдэлөө. Хүндөөр шархатаhан хүнүүдые үдэшэжэ, Дунда Ази, Рязанска область болон Советскэ Союзай бусад нютагууд хүрэтэр ошодог байгаа.

Б. Д. Дылыкова госпитальдо өөрынгөө нүхэр болохо хүнтэй ушаhан юм. Осип Осипович Денисов— Бутит Дылыковагай наhанай нүхэр — Пензенскэ областьдо түрэhэн, долоон наhатайдаа үншэрhэн байгаа. Уялгата албанда татагдажа, Воронежско сэрэгэй училищида hураад, лейтенантын нэрэ зэргэтэйгээр дүүргээд байтарнь, дайн эхилшоо. Дүрбан hарын туршада дайлалдаад, хүндөөр шархатажа, Улаан-Үдын сэрэгэй госпитальдо эльгээгдэhэн юм.

Эндэ үгтэhэн зурагууд дээрэ К. И. Сергеев, Б. Д. Дылыкова гэгшэдые харанат.

А. БРИТОВА,
уран зураша.

«УРДАhАА НААША ЗҮДХӨӨБ...

Эрхүүгэй областиин Алайрай, Черемховын болон бусад районуудаар ябахадаа, нютаг хэлэнэй баримтата материал суглуулхынгаа хажуугаар, оньhон үгэ, таабари мэдэхэ хүнүүдые hурагшалhан байнаб. Жэшээлбэл, Алайр нютагта ажаhуудаг таби наhатай Агафья Табханаева оньhон үгэ, таабаринуудые олоор мэдэхэ байба. Тэд сүлөөгөөр бага ябаhан дээрэhээ, би Агафья Бадлаевнагай ажалдань ошожо, ороидоол арба гаран таабари бэшэжэ абааб.

Урдаhаа наша зүдхөөб,
Унтаашаниие бодхоогооб.
Үбэйрэшэниие
баяжуулааб.
(Наран).

Хонгоодорой хотниинь
уйтахан,
Хонипынь олон,
Хусань мүргэдэг.
(Аман, шүдэн, хэлэн).

Черемховско районой Баинск hууринай Дээдэ-Айл гэжэ нютагай 78-тай үбгэн Тулунов Матвей Манзыровичhаа арбан таабариниень өөрынгөө мэдэхэ таабаринуудаар андалдан бэшэжэ абааб. Хоёр жэшээ харуулаябди:

Тоомско морин туруубээ,
Тобог*) хээр ногообээ.
(Стол).

Ендэгэр морин
Ерэн хабиргатай.
(Гэр).

Алайрай аймагай Хүхэнуур гэжэ нютагай 66 наhатай Антонида Лаврентьевна Баткина нилээд олон таабари мэдэхэ байна. Тэдэнэйнгээ заримыень нютагайнгаа дуунай а уянгатуулан дуулажа гаад хэлээ. Нэгэ т доро толилоё:

Хорин мянган ад
Хойшынь, урагшы
ту
Хорёод алаг үнэ
Айлынь газаа орх
(Галууд, шаазгай

Иимэ hонин таабадые, мүн үльгэр, үгэнүүдые тусгаар жэлтэднай ноото, тр ци мэтын нарин арг рэглэн, зүбөөр бэшэжэдаг hаа, хойшодоо рэгтэй болохо байгаа.

*) Тобог гэжэ хээрэ газар.

Ц. БУДА
хэлэ бэшэгэй эрдэ
канд

—Суббото, амаралтын эдэ үдэрнүүднай Илалтын үдэртэй тудалдажа, клуб, соёлой ордон, спортын зал, стадионуудта hайндэрэй олохон хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана, —гэжэ Улаан-Удын Городской Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Подлеснов советэйнгээ ээлжэтэ зүблөон дээрэ хэлэбэ.

Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой соёлой ордондо майн 6—9-нэй үдэрнүүдтэ «Сэнхир галхан», мүн заводой хамтын байрануудта «Танилсаябди» гэhэн үдэшэ, ажалай, дайнай ветерануудтай уулзалганууд эмхидхэгдэхэ, концерт наадан дэлгэгдэхэ болоно.

Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой «Рассвет» гэжэ соёлой ордондо эдэ үдэрнүүдтэ «Бүхы бүлөөрөө амарнабди» гэhэн амаралтын үдэрэй клуб ээлжээтэ хэмжээ ябуулгаяа үнгэргэхэ. Тиихэдэ дайнай ветерануудай у у л залга, hайндэрэй концерт наадан эмхидхэгдэхэ юм.

Түмэр замайхидай соёлой ордондо дайнай жэлнүүдтэ баатаршалга гаргаhан ветерануудтай уулзалгада 39-дэхи hургуулиин hурагшад хабаадалсаха, hайндэрэй концерт табиха юм. Мүн эндэ Радиогой, Илалтын үдэрнүүдтэ зорюулагдаhан наада зугаа, хөөрэлдөөн үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэжэ соёлой ордондо уран hайханай бүлгэмэй харалга болохонь.

Южный тосхоной соёлой ордондо шубуунай фабрикын хүдэлмэришэдэй үдэшэ үнгэргэгдэхэ. Улаан-Удын гарнизоной сэрэгшэдэй концерт, хатар танца үглөөдэр болохоор хараалагдана.

Шэлэй заводой соёлой ордондо майн 6-най үдэр хүүгэдэй утренник үнгэргэгдэхэ. Тиихэдэ майн 9-дэ Илалтын үдэртэ зорюулагдаhан митинг, концерт болохо юм.

Барилгашадай, Серовой нэрэмжэтэ клубуудта мүнөөдэр Илалтын үдэртэ зорюулагдаhан үдэшэ үнгэргэгдэхэ.

Соведүүдэй талмай дээрэ Майн 9-нэй үдэр духовой оркестрэй парад-жагсаал үдэрэй 12 часhаа эхилхэ. Удаань бальна хатар танцын ансамблиин концерт болохо юм. Мүн энэ үдэр ажалшадай амардаг, сэнгэдэг паркнууд нээгдэжэ, олон зоной хабаадалгатай зугаа наадан болохоор хараалагдана.

Улаан-Удын аяншалга болон экскурсиин бюрогой хүдэлмэрилэгшэд хотын ажалшадые город соогуур аяншалгада урина. Жэшээнь, кондитерска фабрикын, хилээмэнэй баазын бүлэг ажалшад городойнгоо түүхэтэ газарнуудтай танилсаха, этнографическа музей ошохо юм. Сэлэнгын аймагай барилгашадай нэгэ бүлэг Шэтын барилгашадтай дүй дүршэлөө халан абалсахаар эдэ үдэрнүүдтэ ошонхой. Тиихэдэ «Хэншье, юуншье мартагдаагүй» гэhэн уряа доро Илалтын үдэртэ зорюулагдаhан «Сэнхан» «Баргажан» ре да үнгэргэгдэхэ.

—Хотын бүхы hуу нүүдай хэдэн мянга рагшад эдэ үдэрнүү до гаража, амарха, Энээнhээ гадна рота» гэhэн уран hа кинокартина бүлэг рөө ерэжэ хараха гэжэ горгүйсэдкомой ОНО-е даагша В. П. хин мэдүүлбэ.

Хотын стадионуудтын баазануудта элд мүрысөөн, урилдаан гэгдэхөөр хараалаг Жэшээнь, Улаан-Удэ үйлсэнүүдээр — Союзай Герой, по В. Б. Борсоевой дур да зорюулагдаhан 20 метрэй заншалта ур майн 9-нэй үдэрэй 30 минутаhаа эхилхэ. «Октябрь» кинотеатр гэдэ Илалтын үдэртэ лагдаhан эстафетэ гэй спортын клуб үн болонхой. «Труд», гическа институдай сменүүд заншалта ур гаа үнгэргэхэ юм.

«Динамо» бүлгэмэй, гэй шатарай клубуудэ лейболоор, шатараар hуури эзэлхын түлөө сөөнүүд болохо. Ав **дой, нарин сэмбын, консервын комбина стадионууд** дээрэ лоор «Тэрэнгийн» хүртэхын түлөө түг наадан үнгэргэгдэхэ.

Т. БАДМА

«СУББОТЫН СПОРТЛОТОГОЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Субботын спортлотогой» апр 29-дэ үнгэргэгдэhэн 17-дохи тир дүнгүүдые Спортивна лотерейн г правлени согсолбо.

1-дэхи тираж: Табан номер т нүүд — 5.000 түхэриг, дүрбэн агшад — 261 түхэриг, гурбан hаhан хүнүүд 6 түхэриг абаха;

2-дохи тираж: Табан номер т хүнүүд — 5.000 түхэриг, дүрбэн номер таагшад — 7 түхэриг, гурбан номер тааhан хүнүүд 5 түхэриг абаха на.

«Субботын спортлотогой» 17-дохи тиражай шүүлгэ нүүд майн 10-hаа июниин 10 болотор түлэгдэхэ.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» майн 3-да гэгдэhэн 18-дахи тираж.

«Спортлото»: 1(авиаспорт), 6(баскетбол), 9(бег ийлдаан), 17(уран hайханай гимнастика), 27(мото үнгэлэлтэтэ шар—35(спидвей), 45(футбол);

«Спортлото-2»: 13(уhанай-санын спорт), 17(уран hайханай гимнастика), хүнгэлэлтэтэ шар — 24(сан (спидвей), 39(самбо), 42(хүндэ атлетикэ), 44(фут халтиралга).

(ТАСС)

БАСНИ — *И. А. КРЫЛОВ*

ТАРЯАШАН ХҮЛhЭНШЭН ХОЁР

Аюулай гэнтэ тархидамнай тудахада,
Аршалха, абарха хүнэй дайралдахада,
Аймшагтай болодог, мүргэдэг гээшэбди.
Харин аюулай үнгэрхэлөөр
Хараажа, зэмэлжэ мэдэхэбди.
Хэhэн туhыень сэгнэжэ, hайнаар
Хэрбээ тэрэниие гэртэнь табяа hаа,
Энэмнай одоол гайхаха, тагнахаар
Эгээл hонин зүйл гэгдэхэ байхал даа.

Үбгэн Таряашан хүлhэншэнтээ
Үбhэ сабшаад, үдэшэ ороймшог
Гэр тээшээ ой соогуур
Гэшхэлжэ аалихан ябаба ха.
Харгыдаа гэнтэ тэдэ хоёр
Хара Баабгайтай ушаршаба.
Бахардаhан Таряашан хашхаржаш үрдибэгүй.
Баахалдай урдаhаань даб гээд,
Таряашан үбгэниие саб шүүрэжэ,
Тарайлган дараад унашаба.
Балбажа, нугалжа оробо.

Бала бажуухаhаа нааша болобо.
Үбгэнэй эсэс ерэхэнь даа- лаб.
«Үнэн Хүлhэншэмни, абарыш даа!» — гэжэ
Баабгай дороhоо Таряашан аргадаба.
Баатар хүбүүн Хүлhэншэниинь
Барас хүсөө зангидан,
Хурса hүхөөр арьяатан баабгайн
Хунхан тархиие хаха сабшаба,
Хабhа руунь асаар хадхаба.
Хашхараад, тэрэ дороо баабгай
Хажуу тээшээ үхэдхэн уналай.
Аюулшье үнгэржэ, Таряашан бодобо.
Абарагша Хүлhэншэнөө хараажа оробо,
Аниргүйгөөр тэрэнь гайхан зогсобо:
«Хэшээгыт, юунэй түлөө намайе
Хэмгүй ехээр зэмэлжэ байнат?»
«Яндан газари!
Ямар бодолгүйгөөр баабгайда добтолбот?
Үзүүртэй түмэр асаар баабгайн
Үнэтэ арhа юундэ соолобош!»

АЖАЛША БААБГАЙ

Олон дугааг хээд, нэгэ үбгэнэй
Олзотойгоор худалдахыень харахада.
Байза, нимэл ажал хэхэм гэжэ
Баабгай нэгэтэ hанаба hэн ха даа.
Дугаагые нугалха гээшэ хүшэр,
Дундаршагүй тэсэбэри хэрэгтэй гэжэ
Хара баабгай, нээрээ,
Хаанаhаа мэдэхэ бэлэй.
Ой руу Баабгай оробо ха,
Одоошье наярхай, түерхэй татаба ха,
Аяар модон газарта
Абяаниинь ой соо дуулдаба ха.

Олохон хуhа годилгожо туршаа,
Оройдоо дугааг болонгүй хухараа
Ядахадаа Баабгай үбгэндэ ерэбэ:
«Ягаад дугааг матадаг юм?
Ямарш хуhа годилгожо шадахаб,
Яаш бүтэнэгүй, хухараад hаланагүй,
Эгээн ехэ шадабари, дүршэл
Эндэ юун байнаб, хэлэжэ үгыш».
«Эгээл шамда үгы юумэн
Эндэ хэрэгтэй болодог юм, — гэжэ
Тэрэ үбгэн харюусаа hэн. —
Тэсэбэри энэ хэрэгтэ шухала».

Ородhоо Гунга ЧИМИТОВ буряадшалба.

САНАГЫН ДУУНУУД

Унаганхан борымни
ундалуулhан
Уhанхан булагайм
hайханиинь даа.
Үргэнхэн зонинем
hайжаруулhан
Ульянов багшымнай
hайниинь даа.
Ардагхан унаашым
ундалуулhан
Аршаанхан булагайм
hайханиинь даа.
Арадтам жаргал асарhан
Агуу партнимнай
hайниинь даа.

***

Уулынгаа модоной
hайханиие шэлэжэ,
Үндэр hайхан байшан
бодхоё.
Үргэн зонhоонь
эрхимыень шэлэжэ,
Үнэн Советтэ депутат
hунгая.
Арынгаа модоной
hайханиие шэлэжэ,
Артель колхоздоо байшан
бодхоё.
Арад зонhоонь эрхимыень
шэлэжэ,
Арадай Советтэ депутат
hунгая.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Дээдэ тушаалтай айлшанай хүндэлэлдэ»— ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Нэрэ хүндэ»—Л. Нерегинагай статья. «Мэргэжэлэй далай соо компас» — Сипегрибовэй корреспонденци. «Түрэл орон доторнай» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Гурбадахи хуудаhанда «Туйлагдаагүй дабаан» — Н. Аюшеевэй рецензи. Хилын саанаhаа абтаhан тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Редакцида ерэhэн бэшэгүүд» — суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Субботын үдэрэй хуудаhан» суглуулбари. Сүүдэй залhаа. Нютаг нютагай hонин.

СЭНХИР ЭКРАН

«Орбита-2». 7. 55 — Дамжуулгын программа. 8. 00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 8. 50 — Үглөөнэй гимнастика. 9. 10 — «Урагшаа, хүбүүд!».

Улаан-Удэ. 10. 10 — «Ном тухай мэдэхэ гүт?» гэhэн телевикторина. 10. 50 — «Пионери» — киножурнал. 11. 00 — «Страна веснушек». 11. 30— «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

«Орбита-2». 11. 40 — Очевидное - невероятное. 12. 40 — 14. 00 — Забhаралга.

«Орбита-2». 14. 00 — Дамжуулгын программа. 14. 05 — «Вот моя деревня» — телевизионно баримтата фильм. 14. 30 — «Ород хэлэн». 15. 00 — «Объектив». 15. 30 — Уран зохёолшо М. Алексеевтэй уулзалга (түрэhөөр 60 жэлэйнь ойдо). 16. 15 — «Холын ба дүтын дуун». 17. 00 — «Минии хүндэтэ Эсэгэ орон». Үхибүүдэй зурагуудай телевизионно конкурсын дүнгүүд. 17. 30 — Шэнэ hонин. 17. 45 — Радиогой үдэр. «Москва». Үнэн үгын ба эб найрамдалай үгэ. 18. 15 — «Спортлотогой» тираж. 18. 25 — Л. Минкусэй балет. «Дон-Кихот». СССР-эй Ехэ театрай зүжэг. 20.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 21. 15 — Хабаяа харуулая, басагад!».

«Орбита-2». 10. 10 — «Великие голодранцы» — уран hайханай фильм.

Улаан-Удэ. 11. 40 — «Взвейтесь кострами!» — фильм-концерт.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35 сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации— 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров— 2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория —2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР

Н-02409. Заказ № 106. Индекс